

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев ва Россия Федерацияси Президенти В.В.Путиннинг ҚЎШМА БАЁНОТИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Россия Федерацияси Президенти Владимир Путиннинг таклифига биноан 2017 йил 4-5 апрель кунлари давлат ташири билан Россия Федерациясида бўлди.

Анъанавий дўстона, ишонч ва конструктив муҳитда ўтган музокараларда Президентлар Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси ўртасидаги кенг қамровли ҳамкорликнинг ҳолати ҳамда уни ривожлантириш истиқболларини муҳокама қилдилар, тенг ҳуқуқлилик, ўзаро ҳурмат ва бир-бирларининг манфаатларини ҳисобга олиш принципларига асосланган давлатлараро мулоқотнинг юқори даражада эканлигини тасдиқладилар.

Шавкат Мирзиёев ва Владимир Путин икки томонлама муносабатларнинг сифат жиҳатидан янги да-

ражада ривожланишига имкон берадиган 2004 йил 16 июнда имзоланган Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида стратегик шериклик тўғрисидаги шартнома, 2005 йил 14 ноябрда имзоланган Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида иттифоқчилик муносабатлари тўғрисидаги шартнома ҳамда 2012 йил 4 июнда имзоланган Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида стратегик шерикликни чуқурлаштириш тўғрисидаги декларацияни амалга оширишнинг долзарблигини тасдиқладилар.

Президентлар Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерациясининг ўзаро манфаатли савдо-иқтисодий ва инвестициявий ҳамкорлиги бундай муносабатларнинг муҳим таркибий қисми эканлигини таъкидла-

дилар. Давлат раҳбарлари икки томонлама савдо айланмасини, энг аввало, юқори даражада қайта ишланган маҳсулотлар ва иккала томон учун қизиқиш уйғотадиган бошқа товарларни ўзаро етказиб беришни кенгайтириш ҳисобига кескин оширишни таъминлаш каби фаолиятга йўналтирилган Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ҳукуматлараро комиссия фаолиятини юқори баҳоладилар.

Президентлар Ўзбекистон мева-сабзавот маҳсулотларини Россия бозорларига, шу жумладан, «яшил йўлак» тизимини жорий қилиш орқали етказиб беришни кенгайтириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида ҳамкорликнинг муваффақиятли ривожини мамнуният билан қайд этдилар.

(Давоми 2-бетда.)

МДХ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛАРИ КЕНГАШИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

Тошкент шаҳрида 7 апрель куні Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Ташқи ишлар вазирлари кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисида Арманистон Республикаси ташқи ишлар вазири Эдвард Налбандян, Беларусь Республикаси ташқи ишлар вазири Владимир Макей, Қозғистон Республикаси ташқи ишлар вазири Қайрат Абдрахманов, Қирғизистон Республикаси ташқи ишлар вазири Эрлан Абдилдаев, Россия Федерацияси ташқи ишлар вазири Сергей Лавров, Тожикистон Республикаси ташқи ишлар вазири Сирожиддин Аслов, Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов, Молдова Республикаси ташқи ишлар ва Европа билан интеграция вазири ўринбосари Лилиан Дарий, Озарбайжон Республикаси ташқи ишлар вазири ўринбосари Халаф Халафов, Туркменистон ташқи ишлар вазири ўринбосари Вера

Хажиев ва МДХ Ижроия қўмитаси раиси – Ижрочи котиби Сергей Лебедев иштирок этди.

Мажлисида Россия томони раислик қилди.

Делегациялар раҳбарлари ташкилот фаолиятининг турли йўналишларидаги ҳамкорликнинг ҳозирги ҳолати ва ривожланиш истиқболлари, халқро ва минтақавий масалаларни ҳал этишдаги унинг роли ва аҳамиятини оширишни муҳокама қилди.

Тадбирда минтақавий хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар ҳамкорликни ривожлантириш ҳамда МДХ давлатларининг барқарор ривожланишини таъминлашнинг долзарб масалалари юзасидан фикр алмашилди.

(Давоми 3-бетда.)

ЭРИШИЛГАН НАТИЖАЛАР ВА КЕЛГУСИ РЕЖАЛАР ТАҲЛИЛИЙ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Таълим ва илм-фан, ёшлар сиёсати, маданият, ахборот тизимлари ва телекоммуникациялар масалалари комплекси соҳаларининг 2017 йилнинг биринчи чоразида иқтисодий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва иқтисодий ислохотларнинг бажарилишига бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг мамлакатимизни 2016 йилда иқтисодий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурининг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузасида белгилаб берилган вазифалар ижросини таъминлаш борасида комплекс таркибига қирувчи вазирлик ва идораларда амалга оширилган ишлар натижалари ва келгусидаги вазифалар муҳокама қилинди.

Жорий йилнинг биринчи чоразида комплекс бўйича жами 1 триллион 637 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди ва хизматлар кўрсатилди. 2016 йилнинг шу даврига нисбатан ўсиш суръати 118 фоизни ташкил этди.

Комплекс соҳаларида 30 миллион 800 минг долларлик хизматлар ва маҳсулотлар

экспорт қилинди. 59 миллион 300 минг долларга тенг инвестициялар жалб қилинди ва режа кўрсаткичи 175 фоизга бажарилди.

Йиғилишда умумтаълим мактаблари, академик лицейлар ва касб-хунар коллежлари, олий таълим муассасаларида ўқитиш сифатини тубдан ошириш, замонавий ўқув режалари ва методларни жорий этиш, ўқувчиларга махсус фанлар, мамлакатимиз ва жаҳон цивилизацияси тарихи, хорижий тиллар ҳамда замонавий компьютер дастурларини чуқур ўргатиш, таълим муассасаларидаги педагоглар ва профессор-ўқитувчилар таркибини етарли педагогик иш тажрибасига эга бўлган, касбий тайёрланган мутахассислар билан тўлдириш, уларнинг малакасини ошириш борасида йўл қўйилган камчиликлар ва уларни бартараф этиш масалалари атрофида муҳокама қилинди.

(Давоми 4-бетда.)

Стратегия – барқарор ривожланиш асоси

2017 йил 7 февралда Президентимиз Шавкат Мирзиёев фармони билан тасдиқланган 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ҳамда ушбу Стратегияни "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили"да амалга оширишга оид Давлат дастури мамлакатимизни келгусида ривожлантириш борасида тарихий ва халқро аҳамиятга молик дастуриламал ҳужжатдир.

Адабиётларда "стратегия" — барқарор ва мувозанатли ривожланишни таъминлашга йўналтирилган, ўз ичига ўрта ва узоқ муддатли устувор йўналишлар, мақсадлар, вазифалар тизимини оловчи стратегик режалаштириш ҳужжати сифатида таърифланади.

Мазкур Стратегиянинг

Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан ишлаб чиқилиши ва тасдиқла- нишида ҳам ўзига хос маъ- но мужассам. Биринчидан, Ўзбекистон Республикаси Президенти фуқаролар то- монидан сайланадиган олий мансабдор шахс сифатида сайловолди жараёнидаги келгуси фаолият дастури би-

лан қақди, фуқаролар билан учрашди, уларнинг муаммолари билан яқиндан та- нишади, муурожаатларини қўриб қақди ҳамда улардан келиб чиқиб, мамлакатнинг ички ва ташқи сиёсатини амалга ошириш, сиёсий, иж- тимоий, маданий ва иқтисодий соҳаларга оид муаммо- ларни ҳал қилиш ва улар- нинг истиқболини белгилаш- га йўналтирилган мақсадли режаларни шакллантиради. Шу жиҳатдан Стратегияда айрим давлатлардан фарқ- ли ўлароқ, 5 йиллик оқило- на ҳамда мантиқий муддат олинган ҳам бежиз эмас- ки, давлат бошлиғи айни шу муддатга сайланади.

(Давоми 5-бетда.)

Маънавий жасорат соҳибни

9-aprel – Amir Temur tavalludi kuni

Юртимиздаги таълим муассасала- ри, турли маданият масканларида ўзбек давлатчилиги тари- хида ўчмас из қол- дирган улуг' аждоди- миз Amir Temur tavalludiga бағиш- ланган маънавий- маърифий тадбирлар юқори савияда ўтказилмоқда.

(Давоми 9-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев ва Россия Федерацияси Президенти В.В.Путиннинг ҚЎШМА БАЁНОТИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Президентлар икки мамлакат минтақалари ўртасида савдо-иқтисодий, инвестициявий ва маданий-гуманитар ҳамкорликни жадаллаштириш учун Минтақаларо ҳамкорликка кўмаклашиш тўғрисида битим имзоланишининг аҳамиятини таъкидладилар.

Икки мамлакат ўртасида туристик алмашинуни кенгайтириш истикболлари қайд этилди. Шавкат Мирзиёев ва Владимир Путин Туризм соҳасида ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисида битимнинг имзоланиши икки мамлакат туристик салоҳиятидан янада тўлиқроқ фойдаланишга, туризм саноати субъектлари ўртасида узоқ муддатли шериклик алоқаларини ўрнатишга, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси халқлари ўртасида дўстлик ва ўзаро ҳурматни янада мустаҳкамлашга хизмат қилишини тасдиқладилар. Хаво транспорти соҳасида ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш икки мамлакат ўртасида туристик ва гуманитар алмашинуни ривожлантиришга кўмаклашиши эътироф этилди.

Президентлар ташқи бозорларга энг қисқа ва самарали чиқишни таъминловчи транспорт ва транзит йўллари ривожлантириш соҳасидаги икки томонлама ҳамкорликнинг устувор хусусиятини қайд этдилар. Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси темир йўллари иштирокида ташқи савдо юкларини ташинида рақобатдош тарифларни шакллантириш масалалари бўйича изчил ҳамкорлик қилиш амалдаги транспорт йўлакларини самарали иш юкларини билан таъминлашга имкон яратиши таъкидланди.

Шавкат Мирзиёев ва Владимир Путин нефть ва газ соҳасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада ривожлантиришга интилишларини билдирдилар.

Давлат раҳбарлари Россия Федерацияси ҳудудда вақтинчалик меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун Ўзбекистон Республикаси фуқароларини ташкилий асосда қабул қилиш ва жалб этиш тўғрисида битим, шунингдек, Миграция соҳасида ваколатли органларнинг ваколатхоналарини ўзаро таъсис этиш тўғрисида битим имзоланишининг аҳамиятини юқори баҳоладилар ҳамда миграция соҳасида ҳамкорликнинг халқаро тан олинган шакллари янада ривожлантиришга кўмаклашишга тайёр эканликларини билдирдилар.

Президентлар соғлиқни сақлаш ва тиббий таълим соҳасида, бундай фаолиятнинг муҳим элементлари ҳисобланган икки мамлакатнинг илгор тиббий ва илмий-тадқиқот марказлари ўртасида алоқаларни кенгайтириш, мутахассисларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш дастурларини амалга ошириш, таъриба алмашиш, шунингдек, Ўзбекистонда Россиянинг етакчи тиббий марказлари филиаллари ва ваколатхоналарини

ташқил этишда яқин ҳамкорлик қилишга тайёр эканликларини таъкидладилар. Шу муносабат билан Соғлиқни сақлаш, тиббий таълим ва фан соҳасида ҳамкорлик тўғрисида битим имзоланишини олқишладилар ҳамда бундай ҳамкорлик икки давлат халқлари ўртасида дўстона муносабатларни мустаҳкамлашга салмоқли ҳисса қўлишига ишонч билдирдилар.

Давлат раҳбарлари икки томонлама маданий-гуманитар ҳамкорлик ривожининг изчил хусусиятини қайд этдилар ҳамда фан, таълим, спорт, маданият, санъат ва туризм соҳасида алоқаларни фаоллаштиришдан ўзаро манфаатдор эканликларини тасдиқладилар. Президентлар А.С.Пушкин номидаги давлат тасвирий санъат музейида ташқил этилган И.В.Савицкий номидаги давлат санъат музейи (Нукус шаҳри) фондидagi асарларнинг биринчи сайёр кўргазмасини муҳим маданий тadbир сифатида баҳоладилар ҳамда 2017 йилда Россияда Ўзбекистон маданияти кунларини ўтказиш тўғрисида келишиб олдилар.

Жорий йилда Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганининг 25 йиллигини нишонлаш доирасида концертлар, фото ва бадий кўргазмалар ҳамда бошқа маданий ва ижтимоий тadbirlарни ташқил этишга алоҳида эътибор қаратилади.

Президентлар икки томонлама муносабатларни мустаҳкамлашда, шунингдек, кенг жамоатчиликни Ўзбекистон ва Россия халқларининг тарихи, маданияти ва аъёнлари билан таништиришда Ўзбекистон ва Россия давлат оммавий ахборот воситаларининг муҳим ролини қайд этдилар.

Шавкат Мирзиёев ва Владимир Путин алоқа ва ахборот технологиялари соҳасида икки томонлама ҳамкорликни ривожлантириш тарафдоридилар. Бунда Ўзбекистон фуқароларига давлат, маҳаллий ва бошқа хизматларни кўрсатиш самарадорлигини ошириш учун Россиянинг электрон ҳукумат технологияларини ишлаб чиқиш ва жорий қилиш соҳасидаги салмоқли таърибасидан фойдаланиш мумкинлиги қайд этилди.

Россия Федерацияси Президенти Ўзбекистон Республикасида миллатлараро товуқлини мустаҳкамлаш, турли элатларнинг тили, урфодат ва анъаналарини асраш, ривожлантириш ҳамда келажак авлодга етказиш бўйича амалга оширилаётган сиёсатни юқори баҳолади. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикасида рус тили ҳамда рус тилида таълим бериш маконини сақлаб қолиш ва қўллаб-қувватлашнинг аҳамияти қайд этилди. Давлат раҳбарлари Ўзбекистон Республикасида рус тили мутахассисларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш дастурларини таъминлаш, шунингдек,

Россия Федерацияси етакчи олий таълим муассасаларининг филиаллари тармоғини кенгайтириш бўйича кейинги қадамларни олқишладилар. Томонлар бундан кейин ҳам икки давлат ўртасидаги талабалар алмашинуни кенгайтирадилар.

Президентлар ҳарбий ва ҳарбий-техникавий соҳалардаги ҳамкорликни янада ривожлантириш, 2016 йил 29 ноябрда имзоланган Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида ҳарбий-техникавий ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги шартнома ҳамда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги билан Россия Федерацияси Мудофаа вазирлиги ўртасида 2017 йилга мўлжалланган икки томонлама ҳамкорлик дастурини амалга татбиқ этиш тарафдоридилар.

Президентлар томонларни қизиқтирган минтақавий ва халқаро кун тартибдаги долзарб масалалар бўйича фикр алмашдилар.

Терроризм, сепаратизм, экстремизмнинг барча шакллари, трансмиллий уюшган жиноятчилик, наркотик воситаларни ноқонуний ишлаб чиқариш ва уларнинг муомалада бўлиши, куроллар, аслаҳа ва портловчи моддаларнинг ноқонуний савдоси ҳамда ноқонуний миграцияга қарши курашиш икки мамлакат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари ҳамкорлигининг устувор вазифаларидан бири бўлиб қолиши қайд этилди.

Давлат раҳбарлари Бирлашган Миллатлар Ташкилоти глобал хавфсизлигини сақлашга кўмаклашадиган етакчи универсал халқаро тузилма, давлатлараро ва халқаро муаммоларни ечиш учун асосий майдон бўлиб қолаётганини эътиборга олган ҳолда, халқаро муносабатларда унинг марказий мубофиқлаштирувчи ролини мустаҳкамлаш тарафдорлиги эканликларини тасдиқладилар. Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси, биринчи навбатда, халқаро тинчлик ва хавфсизлиқни сақлаш, давлатлар ўртасида ҳамкорликни ривожлантириш, мустақиллик, тенглик, суверенитетни ўзаро ҳурмат қилиш, ҳудудий яхлитлик, чегаралар дахлсизлиги, ҳужум қилмаслик, ички ишларга аралашмаслик, низоларни тинч йўл билан ҳал қилиш, куч ишлатмаслик ва куч билан таҳдид қилмасликка доир халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормалари ҳамда БМТ Низоми мақсад ва принципларига бундан кейин ҳам содиқ қолиш ниятidadилар. Президентлар суверен давлатларда ҳокимиятни конституцияга зид равишда ўзгартириш қўллаб-қувватлаш бўйича ҳаракатларни халқаро масалаларда қабул қилиб бўлмайдиган ҳолат сифатида баҳоладилар.

Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги, Шанхай ҳамкорлик ташкилоти ва бошқа халқаро ва минтақавий тузилмалар доирасида ҳамкорликни ривожлантиришга, шунингдек, ушбу кўп томонлама механизмлар афзалликларида тўлақонли фойдаланишга интилишларини тасдиқладилар.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасидаги ҳамкорлик ўзаро манфаатларини ва яратилган шартномавий-ҳуқуқий базани ҳисобга олган ҳолда давлатлараро бевосита мулоқотни сақлаш, фикрлар алмашиш ва долзарб масалаларни муҳофаза қилиш бўйича муҳим инструмент ҳисобланиши қайд этилди. Ўзбекистон ва Россия МДҲнинг барча иштирокчилари олдида турган долзарб масалаларни ҳал этиш учун Ҳамдўстлик самарадорлигини ошириш ва салоҳиятини намоён қилишга фаол кўмаклашадилар.

Ўзбекистон ва Россия 2002 йил 7 июнда имзоланган Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг Хартияси, 2007 йил 16 августда имзоланган Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатларнинг узоқ муддатли аҳил қўшничилиги, дўстлиги ва ҳамкорлиги тўғрисидаги шартномаси, Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг 2025 йилгача Ривожланиш стратегияси ҳамда Ташкилотнинг бошқа асосий ҳужжатларида белгиланган мақсадларга эришиш ва вазифаларни бажариш учун Шанхай ҳамкорлик ташкилоти доирасида конструктив ҳамкорликни амалга оширишни давом эттирадилар.

Ҳиндистон Республикаси ва Покистон Ислом Республикасида Шанхай ҳамкорлик ташкилотига тўла ҳуқуқли аъзолик тақдим қилиниши Ташкилот салоҳиятини кенгайтиришга ҳамда минтақда ҳозирги замон долзарб муаммоларини ҳал этиш, хавфсизлик, барқарорлик ва турғун ривожланишни таъминлашга кўмаклашадиган кўп томонлама механизм сифатида унинг халқаро майдондаги ролини янада оширишга кўмаклашиши қайд этилди. Уфада 2015 йилнинг июль ойида бўлиб ўтган ШХТ саммитида аъзо давлатлар раҳбарлари томонидан Ҳиндистон ва Покистонни Ташкилот аъзолигига қабул қилиш процедурасини бошлаш тўғрисида қарорлар қабул қилиниши ҳамда Тошкентда 2016 йилнинг июнь ойида бўлиб ўтган ШХТ саммити ақунлари бўйича ШХТга аъзо давлат мақомини олиш мақсадида Ҳиндистон ва Покистоннинг мажбуриятлари тўғрисида меморандумлар имзоланиши ушбу жараённинг муҳим босқичлари ҳисобланади.

Президентлар Афғонистонда тинчлик ва барқарорликка тезроқ эришиш Мар-

казий Осиё ва қўшни минтақаларда хавфсизлиқни сақлаш ва мустаҳкамлашнинг муҳим омили ҳисобланади, деган яқдид фикрлар ҳамда бунинг учун зарур кўмак кўрсатишни давом эттиришга тайёрликларини таъкидладилар. Қарама-қарши курашаётган кучлар ўртасида миллий ярашув жараёнини илгари суриш, сиёсий тартибга солиш ва келишувга эришиш йўли билан Афғонистон ички можаросини ҳал этиш зарурлиги қўллаб-қувватланди. Ушбу сазй-ҳаракатлар афғонлар бошчилигида ва афғонларнинг ўзлари томонидан амалга оширилиши лозим. Афғонистондаги вазият билан боғлиқ халқаро ҳамкорликда, шу жумладан, ушбу давлат иқтисодиётини қайта тиклаш ва унинг аҳолиси фаровонлигини яхшилаш масалаларида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти марказий мубофиқлаштирувчи ўрин тутуши лозим.

Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси Марказий Осиёда сувадан фойдаланишнинг ўзаро манфаатли ва адолатли тизимини халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган нормалари асосида ҳамда минтақанинг барча мамлакатлари манфаатларини ҳисобга олган ҳолда ривожлантириш тарафдорлиги бўлишни давом эттирадилар.

Давлат раҳбарлари бўлиб ўтган самарали музокаралар, шунингдек, ташриф давомида имзоланган икки томонлама ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида аънавий дўстона муносабатларни тенг ҳуқуқлилик ва манфаатларни ўзаро ҳисобга олиш асосида янада мустаҳкамлашга кўмаклашишга ишонч билдирдилар.

Ўзбекистон томони Россия томонига Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти Ислом Каримов хотирасини абадийлаштириш – Москва шаҳрининг тарихий марказида Ўзбекистон Республикасининг Россия Федерациясидаги элчихонаси билан ёнма-ён жойлашган хиёбонга унинг номини бериш ҳамда хиёбон ҳудудида Ислом Каримовга ҳайкал ўрнатиш тўғрисида қарор қабул қилинганлиги муносабати билан самимий миннатдорлик билдирди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Россия Федерацияси Президенти Владимир Путинга ва барча Россия халқига Ўзбекистон делегациясига кўрсатилган меҳмондўстлик ва самимий қабул учун миннатдорлик билдирди ҳамда Россия Федерацияси Президентига давлат ташрифи билан Ўзбекистонда бўлишни тақлиф қилди. Тақлиф мамнуният билан қабул қилинди. Ташриф муддатлари дипломатик каналлар орқали келишилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Шавкат МИРЗИЁЕВ

Россия Федерацияси Президенти
Владимир ПУТИН

Москва, 2017 йил 5 апрель

ТАШРИФ ДАВОМИДА 16 МИЛЛИАРД ДОЛЛАРЛИК ШАРТНОМАЛАР ИМЗОЛАНДИ

Аввал хабар қилинганидек, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Россия Федерацияси Президенти Владимир Путиннинг таклифига биноан 4-5 апрель кунлари давлат таширифи билан ушбу мамлакатда бўлди.

Таширфи асносида 16 миллиард долларлик 50 дан ортиқ хужжат имзоланди. Бу Ўзбекистон ва Россия ҳамкорлиги юксак даражада ривожланиётганининг ёрқин ифодасидир.

Ушбу тарихий воқеада қатнашган вазирлик, идора ва компаниялар раҳбарлари ЎЗА мухбирига мазкур хужжатларнинг аҳамияти ҳақида сўзлаб берди.

Алишер ШОДМОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
соғлиқни сақлаш вазири:

— Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан мамлакатимизда соғлиқни сақлаш соҳасида кенг қамровли ислохотлар амалга оширилмоқда. Замонавий тиббиёт ютуқларидан фойдаланиш, тиббий хизмат кўрсатиш тизимини такомиллаштириш борасида бир қанча ишлар амалга оширилмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Россия Федерациясига давлат таширифи давомида соғлиқни сақлаш соҳасида ҳам бир қанча истиқболли келишувларга эришилди. Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан Россия Федерацияси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ўртасида икки мамлакат етакчи тиббий ва илмий-тадқиқот марказларининг ўзаро алоқаларини кенгайтириш, мутахассислар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш дастурларини амалга ошириш, тажриба алмашиш, шунингдек, Ўзбекистонда Россиянинг етакчи тиббий марказлари филиаллари ва ваколатхоналарини очиш бўйича 13 шартнома имзоланди.

Шартномаларга мувофиқ мамлакатимиз тиббиёт соҳаси вакиллари Россиянинг ривожланган тиббиёт мусассасаларида малака оширади, россиялик етакчи мутахассислар Ўзбекистонда беморларни тиббий кўриқдан ўтказиш ҳамда даволаш ишларига қатнашади ва ҳамкорликда бошқа тадбирлар амалга оширилади.

Жамшид ҚУЧКОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
молия вазири биринчи
ўринбосари:

— Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Россия Федерациясига давлат таширифи давомида салмоқи жиҳатидан кенг қўламли битимлар ва шартномалар имзоланди.

Ўзаро манфаатли савдо-иқтисодий ҳамда инвестициявий ҳамкорлик Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси муносабатларида муҳим ўрин тутди. Давлат раҳбарлари икки томонлама савдо айланмасини, аввало, юқори даражада қайта ишланган замонавий маҳсулотлар ва иккала томон учун фойдали бўлган бошқа товарлар етказиб беришни кенгайтиришга келишиб олдилар.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев таширифи давомида эришилган келишувлар, имзоланган 50 дан ортиқ хужжат Ўзбекистон ва Россия тараққиётига, икки мамлакат халқларининг фаровонлигини янада юксалтиришга хизмат қилади.

Мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳияти ва халқро майдонда обрўсини янада ошириш, янги иш ўринлари яратишда муҳим омил бўлади.

Маҳмуд МУРОТОВ,
Ўзбекистон Республикаси
маданият вазири:

— Президентимизнинг Россияга давлат таширифи давомида эришил-

ган келишувлар самарасида икки мамлакатнинг ҳамкорлик алоқалари янги босқичга кўтарилди. Бу натижаларни маданий-гуманитар соҳада ҳам кўриш мумкин.

А.Пушкин номидаги давлат тасвирий санъат музейида ташкил этилган И.Савицкий номидаги давлат санъат музейи фондидаги асарларнинг биринчи сайёр кўргазмаси бу борадаги ишларнинг амалий ифодаси, десак бўлади.

Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси ўртасида 2016—2018 йилларга мўлжалланган маданий-гуманитар соҳада ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги дастур ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 19 октябрдаги “Олтин куз” халқаро санъат фестивалини ўтказиш тўғрисидаги мажлис баёни ижроси юзасидан мамлакатимизда Россия кунлари бўлиб ўтди. Тадбирларда Россиянинг таниқли маданият ва санъат намояндалари иштирок этганини алоҳида таъкидлаш керак.

Президентимизнинг давлат таширифи чоғида 2017 йил Россияда Ўзбекистон маданияти кунларини ўтказишга келишиб олинди.

Жорий йилда Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганининг 25 йиллиги муносабати билан концертлар, фото ва бадий кўргазмалар ҳамда бошқа маданий тадбирлар ташкил этишга алоҳида эътибор қаратилади.

Бахтиёр САИДОВ,
«Ўзбекенгилсаноат»
акциядорлик жамияти раиси
ўринбосари:

— Бугун мамлакатимизда енгил саноат соҳаси жадал ривожланиб бормоқда. Бу давлатимиз раҳбарининг соҳага қаратаётган алоҳида эътибори самарасидир. Президентимиз деҳқонларимиз етиштирган пахтани юртимизда қайта ишлаш ва тайёр маҳсулот сифатида дунё бозорига чиқариш гоёта муҳим аҳамиятга эга эканини алоҳида таъкидлаган.

Бунинг учун мамлакатимизда етарли шароитлар бор. Серкўёш заминимизда етиштирилган пахта толаси ўзининг пишиқлиги ва юқори сифати билан ажралиб туради. Дунё бозорига Ўзбекистон пахта толасига талаб юқори. Бугунги кунда дунёнинг етакчи компаниялари билан бу борада ҳамкорлик қилиб келинмоқда. Россия Федерацияси билан ҳам мазкур соҳада самарали келишувларга эришилди.

Президентимизнинг Москвага таширифи давомида соҳани янада ривожлантириш, янги технологияларни жорий этиш, мамлакатимизнинг экспорт салоҳиятини ошириш бўйича муҳим қадамлар қўйилди.

ЎЗА мухбири
А.ҲОЗОВ
ёзиб олди.

МДХ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛАРИ КЕНГАШИ МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Кун тартибига кўра, МДХ давлатлари ташқи сиёсат идоралари раҳбарлари томонидан 15 хужжат кўриб чиқилди. Улардан 9 таси шу йилнинг октябр ойида бўлиб ўтадиган Хамдўстликнинг Давлат раҳбарлари кенгаши ва май ойида ўтказиладиган Ҳукумат раҳбарлари кенгаши муҳокамасига киритилади.

Хужжатлар Хамдўстлик мамлакатларининг ташқи сиёсат, ҳуқуқий, маданий-гуманитар ва бошқа соҳалардаги ҳамкорлиги масалаларини қамраб олган.

Иштирокчилар христиан, мусулмон ва бошқа конфессияларни камситиш ва уларга нисбатан муросасиз муносабатда бўлишга йўл қўймаслик тўғрисидаги Баёнотни қабул қилди. Хужжатда диний мансублик ва эътиқодига асосланган ҳолда айрим шахсларга нисбатан муросасиз муносабатда бўлиш, куч ишлатиш ва террорчилик ҳаракатини амалга ошириш ҳолатлари давом этаётганлиги сабабли хавотир билдирилган. Христиан, мусулмон ва бошқа конфессия вакиллари нисбатан муросасизлик қилиш, уларни камситиш, куч ишлатиш ҳамда террорчилик ҳаракатларининг барча кўринишлари қатъий қораланади. Томонлар халқаро ҳамжамиятнинг мазкур йўналишдаги позицияларини бирлаштириш бўйича саъй-ҳаракатларни янада олға суриш мақсадини билдирди.

ТИВ раҳбарлари квоталар тақсими, Ижроия кўмитаси раиси — Ижрочи қотиб ўринбосарларини ва МДХ бош қароргоҳидаги бошқа мансабдор шахсларни квота асосидаги амалларга тайинлаш ва алмаштириш тўғрисидаги МДХ Ижроия кўмитасининг ахборотини тинглади.

Давлат раҳбарлари кенгаши-

да кўриб чиқиш учун киритилган МДХ давлатларининг жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш, терроризмни молиялаштириш ва оммавий қирғин қуролларини тарқатишга қарши курашиш соҳасидаги ҳамкорлиги Концепцияси ҳамда жиноий ишларнинг моддий далиллари бўлган наркотик ва психотроп моддалар ҳамда уларнинг прекурсорларини, ўқотар қуроллар, уларнинг асосий қисмлари, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ва портловчи қурималарни топшириш тартиби тўғрисидаги Баёнома лойиҳалари маъқулланди.

2018 йилда «Хамдўстликнинг маданий пойтахти» давлатлараро дастурини амалга ошириш, МДХ мамлакатларининг қуролли кучлари метролог мутахассисларини ҳамда молиявий тергов органлари учун кадрлар тайёрлаш бўйича айрим таълим ва академик муассасаларга асосий ташкилот мактабини бериш масалалари муҳокама қилинди.

Мажлис конструктив муҳитда ва ҳамжихатлик руҳида ўтди.

Иштирокчилар ТИВК йиғилишини юқори даражада ташкил этганлиги ва Тошкент шаҳрида ўтказилган тадбир давомидаги анъанавий самимий меҳмондўстлик учун Ўзбекистон Республикасига миннатдорлик билдирди.

ТИВК йиғилиши доирасида иштирокчи давлатлар ташқи сиёсат идоралари раҳбарларининг икки томонлама учрашувлари ўтказилди.

МДХ Ташқи ишлар вазири кенгашининг навбатдаги мажлиси 2017 йил 10 октябр кунини Москва шаҳрида бўлиб ўтади.

Ўзбекистон Республикаси
Ташқи ишлар вазири
Матбуот хизмати

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИКЛАРИ РАҲБАРЛАРИНИНГ УЧРАШУВИ

Тошкент шаҳрида 2017 йил 7 апрель кунини Марказий Осиёнинг беш давлати ташқи сиёсат идоралари раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов, Қозоғистон Республикаси ташқи ишлар вазири Қайрат Абдрахманов, Қирғизистон Республикаси ташқи ишлар вазири Эрлан Абдилдаев, Тожикистон Республикаси ташқи ишлар вазири Сироҷиддин Аслоев, Туркменистон ташқи ишлар вазири ўринбосари Вера Хажиев Марказий Осиё минтақасидаги ҳолат, алоқаларнинг долзарб йўналишлари бўйича, шу жумладан, халқро ва минтақавий ташкилотлар доирасида ҳамкорлик ҳамда мавжуд умумий муаммолар ечимларини биргаликда ишлаб чиқиш юзасидан фикр алмашди.

Учрашувни Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов очди, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркменистон делегациялари раҳбарлари сўзга чиқди.

Йиғилиш иштирокчилари Қозоғистон ташқи ишлар вазири Қайрат Абдрахмановнинг БМТ Хавфсизлик кенгашида олиб борилаётган ишлар ҳақидаги ахборотини ҳам тинглади.

Фикр алмашиш чоғида мазкур шаклдаги вазирлар учрашуви барча учун фойдали эканлиги таъкидланди.

Йиғилиш якунида Марказий Осиё давлатлари ташқи ишлар вазирилари раҳбарларининг шу каби форумларини мунтазам равишда ўтказиш тўғрисида келишувга эришилди.

ЎЗА

ЭРИШИЛГАН НАТИЖАЛАР ВА КЕЛГУСИ РЕЖАЛАР ТАХЛИЛИЙ МУХОКАМА ҚИЛИНДИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Академик ва олий ўқув юр-ларидаги илм-фанни янада ривожлантириш, давлатнинг эҳтиёжлари ва унинг мақсадли вазифаларини инобатга олган ҳолда илмий муассасалар моддий-техник базасини илгор ҳорижий марказлар даражасида ва олимлар талабларига мувофиқ равишда мустахкамлаш борасида амалга оширилаётган ишлар ва мавжуд муаммолар хусусида сўз юритилди.

Амалга оширилаётган кенг қўлмалли ислохотларда ёшларнинг фаол иштирокини таъминлаш, юксак маънавият, мустақил ва эркин фикрлайдиган, замонавий илм-фан ютуқларини пухта ўзлаштирган, ҳар томонлама соғлом ва баркамол авлодни вояга етказишга қаратилган ёшларга оид давлат сиёсатини изчил амалга ошириш, жойларда уюлмаган ёшларнинг қизиқиш ва эҳтиёжларини мунтазам ўрганиб борган ҳолда уларни фойдали меҳнатга жалб этишга йўналтирилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Комплекс йиғилишида музейлар фаолиятини тақомиллаштириш, уларнинг моддий-техник базасини мустахкамлаш, музейларда Мустақиллик экспозицияларини ташкил этиш, ёшларни маънавий баркамол этиб тарбиялаш, ёшлар онгига Ватанга муҳаббат туйғусини янада чуқурроқ сингдириш, музейлар воситасида халқимиз тарихининг энг ёрқин саҳифаларини ва ҳозирги ҳаётини, мамлакатимизнинг эркин демократик тараққиётини ёритиб берадиган асарлар яратишда ижод аҳлига ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш масалалари ҳам кўриб чиқилди.

Кинематография объектлари моддий-техник базасини мус-

таҳкамлаш, ўсиб келаётган ёш авлодни ватанпарварлик, миллий ғоя ва мафкурага содиқлик руҳида тарбиялашда фильмларнинг ролини ошириш бўйича амалга оширилаётган ишлар кенг муҳокама қилинди. Тегишли кўрсатмалар берилди.

Йиғилишда ахборот-коммуникация технологияларини изчил ривожлантириш, давлат ва ҳўжалик бошқаруви, маҳаллий ҳокимият органларида замонавий ахборот-коммуникация технологияларини янада кенг жорий этиш юзасидан амалга оширилиши лозим бўлган долзарб вазифаларнинг бориши, компьютер саводхонлиги бўйича ходимлар билим даражасини ошириш натижалари сингари масалалар таҳлил қилинди.

Интерактив давлат хизматлари кўрсатиш орқали кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ҳамда аҳоли дуч келаётган бюрократик тўсиқ ва ғовларни бартараф этиш, уларни ахборот билан таъминлаш тизимини ривожлантириш мақсадида амалга оширилган ишлар муҳокама қилинди.

"Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили" Давлат дастурида белгиланган вазифалар ижроси юзасидан таҳлилий мақолалар, кўрсатувлар ва эшиттиришларни босма ва электрон оммавий ахборот воситалари, ҳорижий давлатларда кенг тарғиб қилиш юзасидан белгиланган чора-тадбирларни кучайтириш масалалари ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Комплекс таркибига кирувчи вазирлик ва идораларда 2017 йил учун белгиланган устувор вазифалар ижросини тўла амалга ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар белгиланиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

ЎЗА

Кекса авлод вакилларига ҳурмат-эҳтиром кўрсатиш ботида Ўзбекистон дунёнинг бошқа давлатларига тўла маънода ибрат бўла олади. Бу аслида халқимизнинг кўп асрлик ўтмишига бориб тақалладиган юксак қадриятлар. Бу анъананинг мустақиллик йилларида давлат сиёсати даражасида кўтарилгани халқимиз маънавияти ва ёш авлод тарбиясида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Президентимизнинг матбуотда эълон қилинган "Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида"ги фармони, "Хотира ва қадрлаш кўнига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори юртимизда кекса авлод вакиллари, шунингдек, бугунги тинч ва осуда ҳаётимиз йўлида қур-

меҳнат фахрийларига ҳурмат-эҳтиром кўрсатилиши баробарида ўғил-қизларимиз онгига хотира, қадр тушунчасини сингдириш билан боғлиқ кенг қамровли тадбирлар ўтказилади. Президентимизнинг бу фармони ҳамда қарори жамоатчилик томонидан илиқ қутиб олинди. Айниқса, уруш иштирокчилари ва ногиронларнинг

Ўрнатма лойиқ эҳтиром

бон бўлганлар хотирасига эътиборнинг яна бир амалий ифодаси бўлди. Ҳар иккала ҳужжат бир-бирига чамбарчас боғлиқ бўлиб, 9 май — Хотира ва қадрлаш кўнини мазмунли нишонлаш, уруш ва меҳнат фахрийларини эъзозлаш, сийлаш билан боғлиқ маънавий-маърифий тадбирларни кенг жамоатчилик иштирокида ўтказиш юзасидан тегишли вазирлик, ташкилотлар зиммасига муҳим вазифалар юклатилган.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида 1650 нафар Иккинчи жаҳон уруши иштирокчиси истикомат қилмоқда. Уларга маҳаллий ҳокимиятлар томонидан доимий эътибор кўрсатиб келинаёти. 1941—1945 йилларда она юртимиз ҳимояси учун отлашиб, жангу жадалларда қон кечган, жон бериб, жон олган, ниҳоят фронтдан эсон-омон қайтган отахонларимизнинг ёши 90 дан ошиб, айримлари 100 га яқинлашмоқда. Уларни ҳар томонлама асраб-авайлаш, умрини узайтириш, турмуш даражасини яхшилаш, саломатлигини тиклаш, дуосини олиш инсоний бурчимиздир.

Мамлакатимизда ҳар йили Хотира ва қадрлаш кўни умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланади. Уруш ва

икки миллион сўм миқдорида бир марталик пул мукофоти билан тақдирланиши уларга кексиз мамнунийлик ҳиссини беради. Ушбу байрам арафасида Иккинчи жаҳон уруши иштирокчиларига маҳаллий ҳокимият, давлат ва нодавлат ташкилотлари томонидан ҳурмат-эҳтиром кўрсатилиши, уларнинг хонадонларида ёшлар билан учрашувлар ташкил қилиниши ҳам ижтимоий-сиёсий, ҳам тарбиявий аҳамиятга эга.

"Нуроний" жамғармаси республика бошқаруви томонидан Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ҳамда фронт ортида меҳнат қилган фахрийларнинг турмуш даражасини яхшилашга жиддий эътибор қаратилмоқда. Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари қаторида 45 500 нафар фронт ортида меҳнат қилган фахрийларнинг яшаш шароити маҳаллий ҳокимият, "Нуроний" жамғармаси ҳудудий бўлимлари, "Маҳалла" хайрия жамоат фонди вакиллари томонидан ўрганиб чиқилаёпти. Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида республикаимиздаги 36 та санаторийда 1200 дан зиёд фахрийнинг соғломлаштирилиши савоб ишлардан бири бўлди. Бундан ташқари, уй-жойга муҳтож бўлган қариялар рўйхати шакллантирил-

моқда. "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан тузилган "Нуронийлар — эъзозимизда" патронаж гуруҳи аъзолари боқувчисини йўқотган кекса онахон ва отахонларга уй-рўзгор ишларида қўмаклашмоқда.

"Хотира ва қадрлаш кўнига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорнинг 4-бандида вилоят, шаҳар ва туманларда бўлса ҳам санага ҳозирлик кўриш, уни ўтказиш бўйича комплекс чора-тадбирлар белгилаш, Иккинчи жаҳон

уруши вақтидаги композициялар инсталляцийи, жумладан, уруш йиллари қўшқ ва муסיқаларини ижро этиш, дастурхон тузаш, кўча ва майдонларни плакат ва стендлар билан безашга "Нуроний" жамғармаси республика бошқаруви ҳам масъул қилиб кўрсатилган. Жамғара бошқаруви аъзолари иштирокида ўтказилган йиғилишда мазкур қарордан келиб чиқадиган энг муҳим вазифаларимизни белгилан олди.

Дунёнинг турли мамлакатларида рўй бераётган қўп-рувчилик ҳаракатлари, хунрезликларни оммавий ахборот воситалари орқали кузатиб, бундай фожиаларнинг оналар, болалар, кексалар ҳаётига кўрсатаётган салбий таъсири ҳақида ўйлаб қолсан, киши. Минг қарра шукрки, Ўзбекистон тинч, осойишта, ҳар бир инсон қадрланади.

Бунинг қадрига етишимиз ва бой ҳаётий тажрибага эга отахону онахонларимизни фарзандларимизга ибрат қилиб кўрсатишимиз зарур.

Хулқар ФАЙЗУЛЛАЕВА,
Ўзбекистон
фахрийларининг
ижтимоий фаолиятини
қўллаб-қувватлаш
"Нуроний" жамғармаси
бошқаруви бош
мутахассиси

Ҳар бир мурожаат эътибор ва назоратда

Мамлакатимизда халқ билан мулоқотнинг янги самарали усул ва шакллари жорий қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Халқ қабулхоналари томонидан жойларда ўтказилаётган сайёр қабуллар бу фикрнинг амалдаги инъикоси бўлаётми.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлашни назорат қилиш ва мувофиқлаштириш хизмати ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Халқ қабулхоналари томонидан пойтахт туманларида сайёр қабуллар ўтказилмоқда.

Тошкент темир йўл муҳандислари институтида 6 апрель кўни Тошкент шаҳрининг Бектемир, Миробод, Яшнобод туманлари аҳолисида Президентимизнинг Виртуал қабулхонаси ва Халқ қабулхоналарига келиб тушган мурожаатлар атрофича кўриб чиқилди.

Сайёр қабулда Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий ҳўжалик суди, Марказий банк, Бош прокуратура, Ички ишлар, Фавқулодда вазиятлар, Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш, Мудофаа, Молия, Меҳнат, Адлия вазирликлари, давлат қўмиталари раҳбарлари, Тошкент шаҳар, Бектемир, Миробод ва Яшнобод туманлари ҳокимликлари масъул хо-

димлари томонидан фуқаролар ва тадбиркорлар мурожаатлари кўриб чиқилди.

Тадбирда ҳеч бир мурожаат эътибордан четда қолмаслиги, уларнинг ижросини таъминлашга давлат идоралари раҳбарлари шахсан жавобгар экани таъкидланди.

Жорий йилнинг 5 апрель кўнига қадар давлатимиз раҳбарининг Виртуал қабулхонасига Бектемир, Миробод ва Яшнобод туманлари аҳолисида 27 минг 700 га яқин мурожаат тушган. Уларнинг қарийб 89 фоизи кўриб чиқилган, қолганлари ижрода.

Мурожаатларни ўрганиш фуқароларнинг асосий қисмини (қарийб 20 фоизи) уй-жой қуриш, ер ажратиш ва таъмирлашга оид масалалар ташвишга солаётганини кўрсатди. Яшнобод туманининг Ўйсозлар маҳалласида истикомат қилаётган Сайфулло Ботиров ҳам шундай ариз билан келганлардан бири.

— Оиламиз катта, — дейди С.Ботиров. — Ота-онам, мен оилам, бунинг устига укамни ҳам уйлантириш тарад-

дудидамиз. Лекин икки хонали квартирада шунча одам қандай қилиб яшаши мумкин?! Шу боис сайёр қабулга келиб, арзимни баён қилдим. Тошкент шаҳар ҳокимлиги масъуллари мурожаатимни кўриб чиқиб, Сергели туманида қурилаётган арзон уй-жойга ариза беришни таклиф этди. Уйлар ипотека кредити асосида тақдим этилиши менга жуда манзур бўлди.

Институт биносининг сайёр қабул учун ажратилган хоналари гавжум. Энг муҳими, одамларни кўпдан бери ўйлантириб келаётган муаммолар шу жойнинг ўзида ҳал этилмоқда, таклиф ва тавсиялар берилмоқда. Бектемирлик Хайринисо Алюшина наинки ўзи учун, балки маҳалла-қўй учун ҳам долзарб масалага ечим излаб келганлардан бири.

— Маҳалламизда уч мингдан зиёд аҳоли истикомат қилади, — дейди Хайринисо ая. — Иккита мактаб, иккита боғча фаолият кўрсатади. Лекин маҳалла марказидаги чорраҳа тартибга солилмагани оқибатида ҳайдовчилар ҳам, пиёдалар ҳам ҳаракатланишда

қийналади. Шунинг учун ушбу чорраҳага светофор ўрнатишларини сўраб мурожаат этгандим, туман ички ишлар идораси мутасаддилари уни қаноатлантиришга ваъда берди.

— Мурожаатлар таҳлили асосида қайси соҳаларда ечимини кутаётган муаммолар борлиги аён бўлмоқда, — дейди Ўзбекистон Республикаси Президентининг Бектемир туманидаги Халқ қабулхонасига шу кўнга қадар аҳолидан 2 минг 860 дан ортиқ мурожаат келиб тушди. Туман ҳокимлигида ўтказилаётган йиғилишларда уларни ҳал этиш масаласига эътибор кучайтирилмоқда. Шу билан бирга, бу муаммоларни юзга келтираётган сабабларни ҳам ўрганилмоқда. Бугунги сайёр қабул давомида турли соҳалар мутахассислари томонидан одамларни ўйлантираётган долзарб мавзулар юзасидан аҳолига тушунтиришлар берилди.

Б.БОЗОРОВ,
ЎЗА мухбири

2017-yil 8-aprel, № 28 (8989)

Стратегия – барқарор ривожланиш асоси

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Иккинчидан, бу Ўзбекистон Республикаси Президентининг Конституциямизга мувофиқ давлат бошлиғи ва давлат ҳокимияти органларининг келишилган ҳолда фаолият юритишини ҳамда ҳамкорлигини таъминлаш функциясида келиб чиқади. Утган йилларда шаклланган тажриба шуни тасдиқламоқдаки, давлат бошлиғи мамлакатнинг стратегик мақсад ва вазифаларини белгилаб бериши амалиёти ўзининг самарадорлигини кўрсатмоқда. Буни биз ҳаққатлар стратегиясида назарда тутилган Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини амалга ошириш бўйича комиссиялар таркибига давлат ҳокимиятининг ҳар уч тармоғи вакиллари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш, ҳўжалик бошқаруви органлари, фуқаролик жамияти институтлари, таълим, илмий-тадқиқот муассасалари вакиллари ўрин олганидан яққол билиб олишимиз мумкин.

Стратегия 5 та устувор йўналишдан иборат бўлиб, улар ўзаро ўзвий боғлиқ ва бир-бирини тақозо этади. Яъни, давлат ва жамият қурилишини такомиллаштиришдан, қонун устуворлигини таъминлашдан ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилмасдан туриб, иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштиришга эришиб бўлмайди.

Стратегия демократиянинг барча асосий талабларига риоя қилинган ҳолда тайёрланган, яъни юқорида айтганимиздек, унинг асосига фуқароларнинг сайловолди урчулларда билдирган фикрлари, жисмоний ва юридик шахсларнинг муносабатларида кўтарилган масалалар олинди. Қолаверса, лойиҳаларни тайёрлаш давомида аҳолининг кенг қатламлари орасида қизгин муҳокама олиб борилди. Хусусан, лойиҳаларнинг "Қонун ҳужжатлари таъсирини баҳолаш тизими" порталида йўлга қўйилган жамоатчилик муҳокамаси натижалари бўйича келиб тушган 1310 та тақлиф ва мулоҳаза асосида Давлат дастурининг 41 та банди қайта кўриб чиқилди. Шунингдек, Стратегия ва унинг асосида тайёрланган Давлат дастури лойиҳалари малакали мутахассислар, экспертлар иштирокида ҳам кенг муҳокама қилинди. Стратегия ва унинг асосида тайёрланган Давлат дастури лойиҳаларини тайёрлашда халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормалари, илғор хорижий тажриба ўрганилгани ҳам муҳим жиҳатлардан биридир.

Биринчи устувор йўналиш — Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш йўналишига тўхталадиган бўлсак, у уч бўлимдан иборат бўлиб, демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва мамлакатни модернизация қилишда Олий Мажлис палаталари, сиёсий партияларнинг ролини янада кучайтириш, давлат бошқаруви тизимини ислоҳ қилиш, жамоатчилик бошқаруви тизимини такомиллаштириш назарда тутди.

2017 йилги Давлат дастурида бу йўналишда 53 та тадбирни амалга ошириш мустах-

камлаб қўйилди. Бундан 16 таси қонун лойиҳалари шаклида, хусусан 7 та янги, 1 та янги тахрирдаги қонун, 4 та Президент фармони, 2 та Президент қарори, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 6 та қарори лойиҳасини қабул қилиш белгилаб қўйилди.

Шу ўринда қайд этиш жоизки, бежиз мазкур йўналиш биринчи этиб белгиланмаган. Чунки ҳар қандай муҳим ислохот, у суд-ҳуқуқ соҳасида бўладими ёки ижтимоий, иқтисодий соҳада бўладими, халқ вакиллари орқали амалга оширилади ҳамда уларнинг доимий парламент назоратида бўлгандагина қўтилган натижа беради. Шунинг учун ҳам айрим мутахассислар вакиллик демократиясида парламент аҳолининг кўзи, қўли ва овози сифатида фаолият кўрсатиши лозим, деган хулосани илгари суради. Шунинг учун ҳам Стратегияда давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлисининг ролини ошириш, унинг мамлакат ички ва ташқи сиёсатида оид муҳим вазифаларини ҳал этиш ҳамда ижро ҳокимияти фаолияти устидан парламент назоратини амалга ошириш бўйича ваколатларини янада кенгайтириш алоҳида бўлим сифатида қайд этилди. Жумладан, қонунчиликка Олий Мажлис палаталари ролини янада кучайтириш мақсадида қиритилиши назарда тутилган ҳудудлардан сайланган депутат ва сенаторлар ҳар ойда 10-12 кун давомида бир туманда бўлиб, давлат ҳокимияти органлари фаолиятини ўрганиб, таҳлил қилиши, тегишли раҳбарлар ҳисоботининг халқ депутатлари Кенгашлари сессияси муҳокамасига қиритилиши ҳамда тегишли хулосалар бериш тартиби ҳозирданок ўз ижобий натижаларини кўрсатмоқда. Парламент вакиллари билан муносабатга киришишда уларнинг узоғини енгил қилиш мақсадида жорий этилиши кўзда тутилган "Электрон парламент" тизими парламент фаолияти самарадорлиги ва шаффофлигини ошириш, унинг фаолиятига ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш орқали халқ билан мулоқотни такомиллаштириш, депутатлар сайланган сайлов округларидан маҳаллий ҳокимият идораларининг қарорларини мажбурий юбориш орқали ҳудуддаги аҳолидан хабардорлигини ошириш имкониятини яратди.

Парламентни ҳаракатга келтириб туровчи, озуқа берувчи манба эса партиялардир. Мутахассисларнинг таъкидлашича, қўлпартиявийлик ва парламентаризм — бир нечи нашонининг икки томони бўлиб, демократик парламент тизими фақат қўлпартиявийлик ва сиёсий плюрализм асосидагина қарор топиши мумкин. Фуқаролар ўз муштарак қарашлари, манфаатлари ва мақсадларини сиёсий партияларга уюшиб, очик ошқора

сайловларда ўз ғояси ҳаққоний эканлигига халқни ишонтириб давлат ҳокимияти органларида ўрин эгаллайдилар. Шунинг учун ҳам партиялар жамият ва давлат, халқ ва ҳокимият ўртасидаги кўприк вазифасини бажаради. Сиёсий партиялар халқ дарду ташвишларини ҳокимиятга етказишнинг муҳим, айна вақтда қонуний қанали ҳисобланади. Унинг долзарб аҳамияти шундаки, агар биз мазкур каналга янада кенг йўл очиб бермасак, партияларнинг ролини кучайтирмасак, фуқаролар ўз муаммоларини айтишнинг, билдиришнинг бошқа номақбул, ноқонуний йўллари билан бошқариладиган бошқа қўллар "самарали" фойдаланиб қўлишлари мумкин.

Иқтисодий бозорда маркетинг хизматлари талаб таркибини аниқлаш ва шунга яраша у ёки бу товарни тақлиф қилиш билан шуғулланса, худди шу каби сиёсатда партиялар жамият ривожланишининг у ёки бу лойиҳалари, жамият муаммоларини ҳал қилишнинг усуллари, тақлифларини таъминлайди. Шу маънода бежиз Стратегияда давлат ва жамият ҳаётида сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш, улар ўртасида соғлом рақобат муҳитини шакллантиришга алоҳида эътибор берилмади.

Шунинг учун ҳам 2017 йилги Давлат дастурида халққа энг яқин бўлган ҳудудий партия гуруҳлари фаолиятини янада жонлантириш мақсадида уларнинг Кенгашларда маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари мансабдор шахсларининг ҳисоботларини эшитиш ҳақидаги тақлифларни қиритиш, туман (шаҳар) ҳокими номзодини вилоят ҳокими тегишли халқ депутатлари Кенгашларидаги партия гуруҳларининг ҳар бири билан маслаҳатлашувлар ўтказилганидан сўнг халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашига тасдиқлаш учун тақдим этиши, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидagi партия гуруҳларига вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлигига тегишлилиги бўйича туман (шаҳар) ҳокимларининг, шунингдек, маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари раҳбарларининг қоникчариз фаолияти ҳақида хулосаларни тақдим этиш ҳуқуқини бериш, Қонунчилик палатаси депутатларининг жойлардаги жамоатчилик вакиллари сифатида тегишли сиёсий партия ҳудудий бўлиmlарининг вакиллари билан қўйиш каби ҳуқуқларини қонунан мустахкамлаш белгиланди. Албатта, мазкур қўшимчалар партиялар олдиди нафақат ҳуқуқ, балки юксак масъулиятни ҳам келтириб чиқаради.

Олий Мажлис палаталари, сиёсий партияларнинг ролини янада кучайтириш каби давлат бошқаруви тизимини ислоҳ қилиш ҳам ўз моҳиятига кўра тасодифан биринчи йўналишда мустахкамланмаган. Зеро, ҳар қандай давлат вазифа ва функциялари, парламент қабул қилинадиган қонунлар ижроси давлат бошқаруви тизими сифати ва самарали йўлга қўйилгандагина ўз натижасини бериши мумкин. Қолаверса, давлат бошқаруви органлари, хусусан жойлардаги идоралар ҳамда давлат хизматчилари ишини тўғри йўлга қўйиш,

фаолиятнинг самарадорлиги ва натижадорлигини баҳолаш мезонларини ишлаб чиқиш, малакали кадрларни топиш, бюрократик тўсиқларни бартараф этиш, фаолиятни ҳамда давлат хизматларини очик-ошқора, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жалб этган ҳолда ташкил этиш Стратегиянинг бошқа йўналишларидаги ишлар муваффақиятининг ҳам гаровидир.

Шунинг учун ҳам мазкур бўлимда авваламбор ҳозирги замон талабларидан келиб чиқиб, **Маъмурий ислохотлар концепциясини** қабул қилиш назарда тутилмоқда. Унда давлат бошқаруви органларининг фаолияти самарадорлигини ошириш ва тузилмасини такомиллаштириш, давлат бошқарувини номарказлаштириш, тақдорланувчи функцияларни бажарадиган давлат органлари, турли комиссияларни бекор қилиш ёки бир-бирига қўшиб орқали давлат бошқаруви ва хизматини тубдан ислоҳ этиш каби масалалар ўз ўрнини топади.

Янги тахрирда қабул қилиниши қўтилаётган **"Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"ги қонунда эса ҳокимларнинг** ва бошқа мансабдор шахсларнинг аҳоли олдиди ҳисобот бериш ва ҳисоботга оид маълумотларни оммавий ахборот воситаларида ёритиб бориш тартибини жорий этиш, жойлардаги Кенгашлар томонидан маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари фаолияти устидан депутатлик назоратини амалга ошириш шакллари ва механизмларини аниқлаштириш кўзда тутилмоқда. Ижро ҳокимияти органларининг вакиллик органлари олдидидаги ҳисобдорлиги демократияга оид муҳим, умумэтироф этилган халқаро стандартларда, хусусан ЕХҲТнинг Инсонийлик мезонлари бўйича Копенгаген ҳужжатида ўз аксини топади талабдир. Бундан ташқари "Вилоят, туман ва шаҳарлар ҳокимларини сайлаш тўғрисида"ги қонун лойиҳасининг концепцияси тайёрланиши ҳам келгусида маҳаллий ҳокимият органларининг аҳоли олдидидаги масъулияти ва ҳисобдорлигини оширишга хизмат қилади.

Давлат дастурида назарда тутилган **"Давлат хизмати тўғрисида"**, **"Давлат бошқаруви асослари тўғрисида"**, **"Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида"**ги янги қонунлар лойиҳалари давлат бошқаруви тизимини комплекс ислоҳ қилишга қаратилган. Ушбу қонунлар лойиҳаларининг асосий мақсад ва мазмунини давлат халқ манфаатларига хизмат қилишини, давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг жамият ва фуқаролар олдидида масъулигини амалда таъминлашга, давлат хизматига ташаббускор, масъулиятли, билимли ва малакали кадрлар очиб, ошқора танлов асосида келишига қонуний йўл очиб бериш, давлат бошқаруви органларининг барчаси учун ягона мажбурий-маъмурий тартиб-таомилларни белгилаш, давлат бошқаруви органлари ўз маъмурий қарорларини қонунга асосан, ҳар томонлама асосланган ҳолда қабул

қилишлари, бюрократия ва сансалорликни бартараф қилишга қаратилган.

Давлат бошқаруви ва маҳаллий ҳокимият органлари фаолиятининг самарадорлигини баҳолаш мақсадида ҳар чорак якуни бўйича аҳоли ўртасида ижтимоий сўровлар ўтказиш, бу сўровлар аҳоли аҳолининг мазкур органлар фаолияти натижаларига, кўрсатилётган давлат хизматларининг сифатига баҳо бериш кўзда тутилган.

Маълумки, Конституциямизга асосан халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаи, яъни содда қилиб айтган бўлсак, давлат халқники. Шундай экан ҳар қандай ислохот халқ, жамоатчилик иштирок этгандагина, ҳисса қўшгандагина самара бериши мумкин. Шунинг учун ҳам Стратегиянинг биринчи йўналишида жамоатчилик бошқаруви тизимини такомиллаштириш алоҳида қайд этилди.

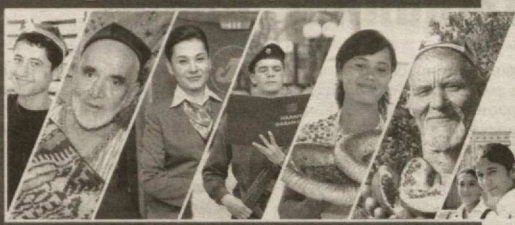
Бу бўлимда **"Жамоатчилик назорати тўғрисида"**ги қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш, ҳар бир туман (шаҳар)да "Халқ қабулхоналари"ни ташкил этиш, муҳим ижтимоий, социал-иқтисодий аҳамиятга эга норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини Интернет тармоғидаги расмий веб-сайтларга жойлаштириш, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари муҳокамасида фуқаролик жамияти институтлари ва тегишли илмий-тадқиқот муассасалари вакиллари билан кенг иштирокини таъминлаш, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва давлат бошқаруви органлари ҳузурида ушбу органлар фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича тақлиф ва тавсияларни ишлаб чиқувчи ва амалга оширувчи жамоатчилик кенгашлари тузиш каби тадбирлар назарда тутилди.

Юқоридаги фикрларнинг барчаси шундан далолат беришмоқдаки, **Стратегиянинг асосий мақсади — инсон манфаатларини, фуқароларнинг муносиб ҳаёт кечиришларини таъминлашга қаратилган.** Зеро, халқ вакиллари билан ҳар ой жойларга чиқиб, вазиятни ўрганиши, ҳокимлар ва бошқа мансабдор шахсларнинг аҳоли олдидида ҳисобот беришдан тортиб, муҳим лойиҳалар Интернет тармоғидаги расмий веб-сайтларга жойлаштирилишига — давлат халқ иродасини ифода этиб, унинг манфаатларига хизмат қилиши, давлат органлари ва мансабдор шахслар жамият ва фуқаролар олдидида масъулиятини таъминлашга хизмат қилади.

Шундай экан, ҳар бир фуқаро, хусусан фуқароларнинг уюмчалари ҳисобланган фуқаролик жамияти институтлари Стратегия ва унинг асосида қабул қилинган Давлат дастурини ҳаётга татбиқ этишда ўзларининг фуқаролик позицияси билан, муҳокамага қўйилган лойиҳаларга ўз тақлиф ва тавсиялари билан фаол қатнашишлари, нафақат ўзлари, балки бошқаларни ҳам бунга даъват қилишлари лозим. Зеро, ислохотлар ҳар биримизнинг амалий ишимизга айланган тақдирдагина муваффақиятга эришилади.

Мирваззал МИРАКУЛОВ,
юридик фанлар доктори

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан мамлакатимизда жорий этилган профилактика кунида Андижон вилоятида меҳнат жамоалари, маҳаллалар, таълим муассасалари ҳам фаол иштирок этмоқда.

Марҳамат туманида профилактика тадбири доирасида туман Халқ қабулхонасида Андижон вилояти ҳокими Ш.Абдурахмонов, вилоят прокурори М.Эгамбердиев, вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиги Ш.Собиров маҳалла фаоллари, кенг жамоатчилик вакиллари, ўқувчи-ёшлар ва уларнинг ота-оналари билан мuloқот ўтказди. Мuloқот давомида аҳолини қийнаётган муаммоларни бартараф этиш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликлар келиб чиқишининг олдини олиш, бу борада кенг жамоатчилик ҳамкорлигини қулайтириш зарурлиги таъкидланди.

Профилактика тадбирларини ўтказиш бўйича тузилган 28 жамоатчилик гуруҳи томонидан тумандаги умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежларида "Давомат" тадбири ўтказилди. Урганиш жараёнида тумандаги 6 касб-хунар коллежидида ўқишга келмаётган 11 ўқувчи дарсга қайтарилди.

Тадбир доирасида таълим муассасаларида ўқувчиларнинг дарсга қатнашиши, пухта билим олиши, касб-хунар эгаллаши, ҳуқуқий билиминини ошириш, уларда қонуңларга ҳурмат туйғусини юксалтириш, ёшларнинг турли иллатлар таъсирига тушиб қолишининг олдини олиш сингари мавзуларда суҳбатлар ўтказилди. Ўқувчилар ва уларнинг ота-оналарига 12 йиллик мажбурий таълим, бу борада уларнинг бурч ва вазифалари ҳусусида кенг тушуна берилиди. Фарзандларини назорат қилмаган, дарсда иштирок этишига масъулиятсизлик билан қараган ота-оналарга тегишли чоралар кўрилди.

— Шу кунги туман ҳудудида 19 ҳуқуқбузарлик ҳолати аниқланди, — дейди Марҳамат тумани ички ишлар бўлими бошлиги ўринбосари Зафар Йўлчиев. — Ҳуқуқбузарларга нисбатан тегишли баённоамалар расмийлаштирилди. Корхона, ташкилот, маҳалла ва таълим муассасаларида ҳуқуқбузарлик ва жиноятлар келиб чиқишининг олдини олишга қаратилган 30 дан ортиқ учрашув ва тадбирлар ўтказилди.

❖ «Ўзэкспомарказ»да соғлиқни сақлаш, экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, жисмоний тарбия ва спорт масалалари ҳамда Таълим ва илм-фан, ёшлар сиёсати, маданият, ахборот тизимлари ва телекоммуникациялар масалалари мажмуаларининг тармоқлараро саноат ярмаркаси ва кооперация биржаси бўлиб ўтди.

Тармоқлараро саноат ярмаркасида Соғлиқни сақлаш, Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари, «Шарк» наشريёт-матбаа акциядорлик компанияси, «Ўзфармасаноат» акциядорлик концерни, «Дори-дармон» акциядорлик компанияси, Матбуот ва ахборот агентлиги ҳамда уларнинг таркибига кирувчи корхоналар, енгил саноат маҳсулотлари, мебеллар, спорт анжомлари, маиший техника воситалари ишлаб чиқарувчи беш юз ўттиздан ортиқ корхона, кичик бизнес ва ҳусусий тадбиркорлик субъекти иштирок этди.

Ярмаркада мактаблар, мактабгача таълим ва тиббиёт, спорт муассасалари ва уй-жойлар учун жиҳозларнинг минглаб турлари намойиш этилаётган стендлардан ҳар бир инсон ўз диди, иш ва яшаш жойига мос мебелни танлаб сотиб олиши учун қулай шароит яратилган.

— Утган йилги саноат ярмаркасида пойтахтимиздаги «Давр мебел» корхонаси билан болалар мебелли сотиб олиш бўйича шартнома тузган эдик, — дейди Мирзо Улугбек туманидаги 541-мактабгача тарбия муассасаси мудири Муҳаббат Маҳамова. — Корхона ўз вақтида жиҳозларни муассасамизга етказиб берди. Уларнинг сифати яхши, ҳар томонлама қулай. Бу йил ҳам ушбу корхона билан парта, стол, стул ва бошқа зарур анжомларни харид қилиш бўйича 19 миллион сўмлик шартнома имзоладик.

❖ Чортоқ тумани марказида «Тафаккур олами» деб номланган янги китоб дўкони иш бошлади.

— Қисқа вақт мобайнида тадбиркорлар томонидан Наманган шаҳрининг ўзида иккита замонавий китоб дўкони барпо этилди, — дейди вилоят матбуот ва ахборот бошқармаси бошлиги З.Мансуров. — Ушбу масканларда фахат китоб савдоси билан чекланиб қолинмай, китобхонлиқни тарғиб қилиш билан боғлиқ турли маънавий-маърифий тадбирлар ҳам ўтказилаётган. Тоғли туманда очилган бу китоб дўкони ҳам юрдошларимиз учун кенг маънодаги зейбона бўлиб хизмат қилади.

«Келажакнинг нурилу уфқлари» масъулияти чекланган жамияти томонидан очилган дўкonda харидор ва китобхонлар учун барча қулайлик яратилган. Дастлабки босқичда бу ерга мактабгача ёшдаги болаларбоп, бадиий, илмий, оммабоп жанрларни қамраб олган 5 мингдан зиёд китоб келтирилди.

— Бу ерда китоб савдоси билан бирга, аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида китобхонлик маданиятини шакллантиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилади, — дейди «Келажакнинг нурилу уфқлари» масъулияти чекланган жамияти раҳбари И.Юсупов. — Очилиш маросими доирасида 12-болалар мусика ва санъат мактаби, тумандаги ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари, «Тараққиёт мезони» газетаси ҳамкорлигида «Китоб — тафаккур қуёши» мавзусида китобхонлик анжумани ўтказилди, таълим муассасаларининг китоблар кўргазмаси ташкил этилди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Халқаро пресс-клуб иш бошлади

Пойтахтимизда мамлакатимизда биринчи бор ташкил этилган Халқаро пресс-клубнинг тақдирот маросими бўлиб ўтди.

Тадбирда парламент аъзолари, вазирлик ва идоралар, нодавлат ва жамоат ташкилотлари раҳбар ва мутахассислари, олимлар, мамлакатимиздаги халқаро ташкилотлар вакиллари, оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Расмий маросимдан аввал Халқаро пресс-клуб Жамоатчилик кенгашининг биринчи йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Халқаро пресс-клуб раисини сайлаш, ташкилот раизини тасдиқлаш ва бошқа масалалар муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати раисининг биринчи ўринбосари, Халқаро пресс-клуб Жамоатчилик кенгаши раиси С.Сафоев ва бошқалар Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан мамлакатимизда ислохотлар самарадорлигини ошириш, давлат ва жамиятни ҳар томонлама уйғун, жадал ривожлантириш, барча соҳани модернизация қилиш ва эркинлаштириш, халқ билан мuloқотни изчил йўлга қўйишга алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлади. Ушбу пресс-клуб Ўзбекистонда рўй бераётган воқеа-ҳодисалар, ислохотлар қўламини тезкор ва сифатли ёритишда интерфаол майдонга айланиб, ижтимоий мuloқотни янада ривожлантиришга хизмат қилади.

— Халқаро пресс-клуб нодавлат нотижорат ташкилоти сифатида ташкил этилди. Мамлакатимиз ахборот маконини янада ривожлантириш, иқтисодий, ижтимоий ва сиёсий ҳаётида бўлаётган ўзгаришлар ҳақида объектив

маълумотларни халқаро жамоатчиликка кенг етказишни мақсад қилиб қўйганимиз, — дейди Халқаро пресс-клуб раиси Шерзод Қудратхўжаев. — Ушбу медиа майдонда давлат бошқаруви органлари, экспертлик жамиятлари вакиллари, хорижий ва маҳаллий мутахассислар билан оммавий ахборот воситалари иштирокида очик мuloқотлар, учрашувлар ташкил этиш мўлжалланмоқда. Бу давлат ҳокимиятининг очиклигини, ўзаро чекловлар ва мувозанат тизими ҳамда мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар устидан жамоатчилик назоратини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Халқаро пресс-клубда Халқ қабулхоналари фаолияти натижалари, Ўзбекистон ички ва ташқи сиёсати, инсон ҳуқуқлари ҳимояси, Ҳаракатлар стратегиясининг амалга оширилиши, янгидан қабул қилинаётган қонун ва қонуности ҳужжатларининг муҳокамасига бағишланган янги форматдаги ток-шоу, баҳс-мунозаралар, матбуот анжуманлари ташкил қилиш режалаштирилган. Шунингдек, ёш журналистлар учун маҳорат дарслари, тренинглар, мамлакатимизга ташиф буюраётган хорижий делегациялар, нуфузли халқаро ташкилотлар ва расмий доира вакиллари иштирокида медиа учрашувлар ўтказиш кўзда тутилган.

Пресс-клубнинг яна бир жиҳати, мансабдор шахсларнинг ҳисоботларини тинглаш эмас, балки иштирокчилар интерфаол майдонда экспертлар, фуқаролик жамияти институтлари вакиллари ва журналистларнинг тақлифлари билан танишиш, ўзаро фикр алмашиш имконига эга бўлади.

Тадбирда журналистларни қизиқтирган саволларга жавоб қайтарилди.

Д.КАРИМОВ,
ЎЗА мухбири

Эстетик фанлар ва АКТ

Республика таълим марказида Халқ таълими вазирлиги томонидан «Умумтаълим мактабларида амалий фанларни ўқитишда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш» мавзусида видеосеминар ўтказилди.

Йиғилишни Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармалари мутасаддилари, методика марказлари раҳбарлари ҳамда ҳудудий халқ таълими бошқаруви идоралари, ХТХҚТМОИ мутасаддилари, методистлар жойларда туриб тўғридан-тўғри кузатишди.

Йиғилишда эстетик йўналишдаги фанлар (мусика маданияти, тасвирий санъат ва чизмачилик, меҳнат таълими)ни ўқитишда ахборот-таълим ресурслари ва АКТдан унмол фойдаланишнинг аҳамияти ҳақида сўз юритилди.

— Таълим сифати ва самарадорлигини оширишда электрон ресурслар ва АКТдан фойдаланиш жуда муҳим, — дейди Республика таълим маркази бўлими бошлиги Зулфизар Шамсиева. — Ўқитувчиларимиз дарсда амалий фанларга оид ресурслардан фойдаланиш қўлқамасига эга бўлиши лозим. Бу фанларга оид қўллаб-қўллан манбалар мавжуд. Жумладан, Ziyonet таълим порталида 300 дан ортиқ аудио материаллар, eduportal.uz, uzedu.uz, rtm.uz, multimedia.uz, utube.uz сайтларида таълимга оид меъёрий ҳужжатлар, интерактив хизматлар, илғор тажрибалардан намуналар, ла-

боратория ва амалий ишлар, видеодарс, дарс ишланмалари, методик тавсиялар жойлаштирилган.

Семинарда тажрибали ва изланувчан ўқитувчиларнинг мусика дарсларида CD ва DVD дисклардан фойдаланишнинг илғор усуллари, тасвирий санъат дарсларида АКТдан фойдаланиб, портрет ишлаш, жисмоний тарбиядан миллий ҳаракатли ўйинларни ўргатишда педагогик технологиялардан фойдаланиш, меҳнат таълими фани самарадорлигини ошириш каби маърузалар иштирокчиларда яхши таассурот қолдирди.

Видеосеминарда соҳани янада ривожлантириш бўйича мутахассисларнинг мuloҳазалари тингланбди, атрофлича муҳокама қилинди.

Зилола МАДАТОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Худойберди бобо билан учрашув

Чилонзор туманидаги 4-ихтисослаштирилган мактаб-интернатда Ўзбекистон халқ ёзувчиси Худойберди Тўхтабоев билан учрашув бўлиб ўтди.

Ёзувчи ўқувчиларга болалик хотиралари, асарларининг ёзилиш тарихи ҳақида ҳикоя қилди. Жумладан, болаларнинг сеvimли асари ҳисобланган — «Сариқ девни миниб»даги Хошимжон образининг ҳаётдан олингани, унга ўхшашлар билан болалар орасида қўлқилини айтиб ўтди. Синф раҳбари Дилфуза Элмуродова бошчилигида 4-«Б» синф ўқувчилари томонидан адибининг «Хатосини тушунган бола» ҳикояси асоси-

да тайёрланган сахна кўриниши барчага манзур бўлди.

— Ушбу таълим муассасасига учинчи келишим. Ҳар келганимда янгидан-янги ўзгаришларга гувоҳ бўлам. Мактаб бутунлай замонавий кўринишга эга бўлибди. Синфхоналардаги ўқув жиҳозлари кўзни қувватлади, — дейди Худойберди бобо. — «Хатосини тушунган бола» ҳикояси асосида тайёрланган томошани ҳақиқий спектакль, дейиш мумкин. Болаларнинг ҳар бир образи, ҳатти-ҳаракатлари ҳаяжонга солди мени. Эртанги кун эгалари бўлган фарзандларимиз доимо омон бўлсин.

Ҳасан МҲМИНОВ

Педагогика университетида Наврўз

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетида «Ҳуш келдинг, ўлкамга Наврўз!» деб номланган байрам тадбири бўлиб ўтди.

Доирачилар гуруҳи очиб берган байрам кураш, арқон тортиш, тош кўтариш, волейбол, баскетбол, футбол, стол тенниси мусобақаларига ула-ниб кетди. Сайил кўринишида жўшқин кайфият билан давом этган байрамда сумалак, ҳалим пиширилиб, мил-

лий таомлар тортиқ этилди. Фидокорона меҳнати, маънавий-маърифий, илмий-педагогик фаолияти давомида ўрнатилган профессор-ўқитувчилар фахрий ёрлик билан таъдирланди. «Энг яхши кафедра маънавиятичи», «Энг яхши гуруҳ мураббийси», «Йил-

нинг энг фаол кафедра мудири», «Ўқув адабиётлари яратиш бўйича энг фаол муаллифлар», «Йилнинг энг яхши очик маърузаси», «Энг яхши монография муаллифи», «Энг яхши чет тилида ёзилган мақола муаллифи» каби номинациялар ғолиблари эсдалик совғалари топширилди.

Мухлиса УБАЙДУЛЛАЕВА

2017-yil 8-aprel, № 28 (8989)

Амалиётни аъло ўтаган ёшлар

Yoshlarga oid davlat siyosati — amalda

коллежни тамомлаб, ўз ихтисослиги бўйича меҳнат қилаяпти

Юртимизда ёш авлоднинг замонавий билим ва касб-хунарларни чуқур эгаллаши учун яратилган шарт-шароитлар тўғрисида ҳар йили юзлаб етук малакали ёш мутахассислар ҳаётимизда кириб келмоқда. Турли жаб-ҳаларда иш бошлаб, Ватанимиз ривожини учун меҳнат қилаяпти. Жумладан, 2015-2016 ўқув йилида Урганч тиббиёт коллежини тамомлаган 681 нафар ёш мутахассисдан 655 нафари ўз иш ўрнига эга бўлиб, оиласи фаровонлигини оширишга муносиб ҳисса қўшмоқда. Олти нафар битирувчи 65 миллион сўм имтиёзли кредит олиб, тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйган бўлса, яна 21 нафар ўқувчи олий таълим муассасаларида тахсилни давом эттиряпти.

— Таълим тизимида амалга оширилаётган янгиланишлар натижасида коллежизмнинг моддий-техник базаси мустаҳкамланиб, ўқитиш мазмун-моҳияти ва кадрлар сифати йил сайин ошяпти. Айниқса, олий таълим муассасалари, ишлаб чиқариш корхоналари ва иш берувчи ташкилотлар билан изчил ҳамкорлик ўрнатилгани ўқувчиларимизнинг назарий ва амалий билимларни бирдек пухта ўзлаштириши ҳамда иш билан таъминланишида муҳим омил бўлаётди. — дейди коллеж директори Нурулла Абдуллаев. — Жумладан, ўтган ўқув йилида коллежни тамомлаган ёшлардан Кумушой Милиева Янгирарик туманидаги 4-мактабга ҳамшира бўлиб ишга жойлашди. У келгусида тиббиёт академиясида ўқишни давом эттириш учун билим ва малакасини оширмоқда. Яна, Мафтуна Шоназарова вилоят кардиология марказида, Мухиддин Йўлдошев Шовот тумани тиббиёт бирлашмасида, Шаҳзод Қодиров Янгибозор туманидаги "Халқобод" кишлоқ врачлик пунктида, Хаётхон Мансурова Питнак шаҳарчасидаги давлат санитария-эпидемиология назорати марказида, Холда Мусаева Ҳазорасп туманидаги "Шехён" кишлоқ врачлик пунктида, Юлдуз Пархатова Гурлан туманидаги "Алишербекфарм" хусусий корхонасида, Мухлиса Рўзимова Урганч туманидаги "Анжирчи" кишлоқ врачлик пунктида ишлаяпти.

Айни пайтда коллежда 1498 нафар ўқувчи беш йўналиш бўйича касб-хунар эгалламоқда. Бўлғуси тиббиёт ходимларига 110 нафар педагог соҳанинг ўзига хос жиҳатларини кўнгил билан ўргатаётди. Муассасанинг барча ўқув ва амалиёт хоналари замонавий ускуналар билан таъминлангани ёшларнинг билим олиш имкониятини янада кенгайтирмоқда. Жумладан, Япониянинг "JICA" ташкилоти томонидан ажратилган 300 минг долларлик бегараз ёрдам ҳисобидан коллежнинг тиббиёт анжомлари билан жиҳозлангани таълим

самарадорлигини оширишга хизмат қилаётди.

Меҳрибон Давлетова ўтган йили ушбу коллежни тамомлаган ёшлардан. Айни пайтда вилоят дезинфекция станциясида ҳамшира бўлиб ишлаяпти. Тўрт томонлама шартнома асосида бир ой муддатга синов шарти билан вилоят дезинфекция станциясига ишга қабул қилинган ёш мутахассисга коллежда олган билими, ўқув ва ишлаб чиқариш амалиёти даврида тўплаган малакаси асос бўлди. У ишга киришганидан кўнган бўлса, ишга киришнинг завқи ундан ҳам тотли бўлишини ҳис қилди. Ҳар иккала вазиятда ҳам оила аъзоларига чексиз қувонч ҳадя этди. Шифокор бўлиш орзусига эришолмай уй бекаси бўлиб қолган опасининг армони ҳам унинг ҳаётида ушалди.

— Еттинчи синфда ўқиб юрган кезларим касалликларнинг олдини олиш, беморларга ёрдам бериш ишларида тиббиёт ходими бўлишни орзу қилардим. Икки йил бу мақсадимни юрагимда сақладим, — дейди Меҳрибон Давлетова. — Тўққизинчи синфга ўтганимдан кейин тиббиётдан бошқа соҳани танлаш олмаслигимни тўлиқ англадим. Ўқитувчиларимнинг маслаҳати билан Урганч тиббиёт коллежга ҳужжат топширдим. Омадим чопиб, имтиҳондан муваффақиятли ўтдим. Мана, ҳозир халқ хизматидаман. Чуқур билим олиб, касб-хунар ўрганишимиз учун кенг имкониятлар яратиб бергани учун давлатимиздан чексиз миннатдорман.

Меҳрибон илк маошини сақлаб қўйибди. Севган касбини эгаллаган ҳамшира ҳалол меҳнат билан топилган пуlining қадри нақадар юқори эканини ҳаётида ilk бор ҳис қилди ва шунинг учун ҳам ilk ойлик маошини эсдалик учун сақлаб қўйишга аҳд қилди. Уни келажакда ўзининг энг хайрли мақсадлари учун харжлаш ниятида. Айни пайтда маошининг салмоқли қисмини оила бюджетини учун сарф-

ламоқда.

Ёш мутахассис ўз касбининг нозик жиҳатларини яхши билади. Унинг вазифаси идора ва ташкилотларга шартнома асосида, аҳолига эса бюромта асосида маҳсулот етказиб бериш билан бир қаторда юқумли касалликлар тарқалишининг олдини олиш, аҳоли орасида тарғибот-ташвиқот ишларини олиб боришдан иборат.

Коллежнинг олий таълим муассасалари билан ҳамкорликни самарали йўлга қўйганини ҳам алоҳида таъкидлаш лозим. Тошкент тиббиёт академияси ва Урганч давлат университети профессор-ўқитувчилари қўлланмалар яратиш, аттестация синовлари, турли кўрик-танлов ва илмий конференцияларни ташкил этишда коллежнинг энг яқин ҳамкоридир. Ёш ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини ошириш учун Тошкент тиббиёт академияси Урганч филиали кўмағида "Замонавий педтехнологияларни қўллаш самараси" мавзусида семинар-тренинг ўтказилди. Коллежда ташкил этилган "Ёш ўқитувчилар мактаби", "Педагогик маҳорат мактаби" фаолиятида ҳам ҳамкор олий таълим муассасалари кафедралари тажрибасидан кенг фойдаланилмоқда. Натижада чуқур билимга эга битирувчиларни университет ва институтларга йўналтириш бўйича ҳам режалар тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўқувчилардан 9 нафари Урганч давлат университети талабаси деган номга мушарраф бўлди. Гулчехра Қодирова ТТА Нукус филиалида, Дилноза Мавлонова ҳамда Шахноза Йўлдошева Тошкент тиббиёт академиясида, Меҳрибон Майлиева Самарқанд давлат тиббиёт институтини давом эттиряпти. Моҳинур Гулимова, Бобур Рустамов, Бобурбек Бозорбоев эса Россия Федерациясидаги нуфузли олий таълим муассасаларида тиббиёт йўналишида тахсил олмақда.

Айни кунларда коллеж ўқувчилари олган билимларини амалиётга татбиқ қилишга тайёргарлик кўрмоқда. Бу йил улар ўқув, ишлаб чиқариш ва дипломолди амалиётини вилоят кўптармоқли тиббиёт маркази, вилоят болалар кўптармоқли тиббиёт маркази, Урганч тумани тиббиёт бирлашмаси, шаҳар ва туман давлат санитария-эпидемиология назорати марказида ҳамда ўзи яшайдиган ҳудуддаги даволаш-профилактика муассасаларида ўтади.

Махмуд РАЖАБОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Ўзбек хонадонига келган меҳмон борки, албатта, ош билан сийланади. Яқин дўстлар йиғилганидан бўлса ҳам палов пиширилади. Ош ўзбекларнинг энг сеvimли ва хушхўр таоми ҳисобланади. Даврлар силсиласида инсонларни яқинлаштирадиган, бирлаштирадиган ижтимоий ҳодисага айланган бу таом кўплаб мамлакатларда, хусусан, Шарқий Туркистон, Россия, Қозоғистон, Ғарбий Европа, Ҳиндистон, Арманистон, Грузия, Озарбойжон, Тожикистонда ҳам сеvim тановул қилинади.

"Иш ўринлари яратиш ниятидаман"

Ўзбек паловини тайёрлашнинг мураккаб технологияси ва хилма-хил рецепти ҳақон пазандачилигидаги гуруҳли овқатлардан кескин фарқ қилади. Масалликларни қовуриш, қайнатиш ва дамлаш, умуман, ош пишириш ўзига хос истеъдодни талаб этади. Палов пиширишни санъат даражасига кўтарайтган ошпазларни аниқлаш, устоз-шогирд анъанасини муносиб давом эттириш мақсадида Ўзбекистон ошпазлар уюммаси, Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ҳамда Халқаро ўзбек пазандачилиқ санъати маркази ташаббуси билан ўтказилган "Олтин пичоқ" республика кўрик-танловида Қарши тумани сервис ва тадбиркорлик касб-хунар коллежи ўқувчилари Абдор Хушвақтов, Фарход Каримов юқори ўринларни эгаллаб, диплом билан тақдирланди.

— Танловда Россия, Озарбойжон, Молдова ҳамда Руминия каби давлатлар вакиллари, шунингдек, юртимиздаги таниқли ошпаз ва қандолатчилар, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчилари беллашди, — дейди Абдор Хушвақтов. — Ҳакамлар хайрати биз тайёрлаган ошга юқори баҳо берди. Бу натижа эришишим ота касбини пухта эгаллаганим, коллежда яратилган шарт-шароитлар самарасидир.

— Коллежизмизда назария ва амалиёт уйғунлигига алоҳида эътибор қаратилади, — дейди директорнинг ўқув-ишлаб чиқариш таълими бўйича ўринбосари Неъмат Муродов. — Жараёни юқори савияда билиш этиш мақсадида биргина ошпазлик йўналишининг амалиёт хонаси 70 миллион сўмлик 15 номдаги замонавий пишириш, хамир қорши, кўпиртириш, совитиш ускуналари билан жиҳозланди. Амалиёт дарслари хомашёлар би-

лан мунтазам таъминланди. Бунинг учун ўтган йили 3 миллион 836 минг сўм ажратилди.

Касб-хунар коллежи ўқувчилари амалиёт пайтида ўзининг тиришқоқлиги, чаққонлиги, энг муҳими, қўли ширинлиги тўғрисида иш берувчи ташкилот вакиллари билан эътиборини қозонаяпти. Битирувчилардан Шахноза Курбонова, Дурдона Қайумова, Махмуд Санакулов, Ботир Бўриев, Шоҳрух Зарипов, Шаҳзода Тешаева каби иқтидорли ёшлар ўзлари ишлаётган жамоа фахрига айланган.

Коллежда иқтидорли ўқувчилар кўп бўлиб, улар турли соҳаларда юқори ўринларни қўлга киритиб келмоқда. Жумладан, ўқувчи Шахноза Эркиннова "Энг намунали бошланғич хотин-қизлар кўмитаси" кўрик-танловининг республика босқичида 2-даражали диплом билан тақдирланди. Гулҳаё Одилова "Маҳалланинг энг ораста қизлари" кўрик-танловининг "Энг назокатли жамоа" номинациясида голиби бўлди. Истеъдодли ўқувчилардан яна бири Шаҳбоз Жўраев "Юксак маънавиятли авлод" фестивалининг республика босқичида биринчи ўринни эгаллаб, Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университетида давлат гранти асосида ўқишга кирди.

— Амалиёт дарсларида Европа мамлакатлари таомларини ҳам чуқур ўрганаётимиз, — дейди Фарход Каримов. — Қўхна Кешга таширф бюрган меҳмонлар вилоятимиз марказига ҳам келиши аниқ. Шу боис чет элликларнинг таом пишириш технологиясини пухта ўзлаштириб, ресторан очиб ва иш ўринлари яратиш ниятидаман.

Хулкар ФАРМОН қизи
Суратда: коллеж ўқувчиси Абдор Хушвақтов амалиёт дарсида.

Амир Темур хайкалми қошида...

Она заминимизда шундай буюк зотлар яшаб ўтганки, улар ўз ўрни ва алами билан бизни муқола қилишга ундайди. Ҳар айтган ҳикоятда хайкал ишларга қорловчи қудрат мужассаси. Сохибқирон замида шундай дейиш мумкин. Бугун эрра шаҳар-

ларимиз марказида — пойтахтимизнинг Амир Темур хайкал, Самарқанддаги Хўсарой, Шахрисабздаги Оксарой майдонига қад ростлаган бобоимиз хайкаллари рўпарасида туриб, қалбада фарру иртим-хор жўри урлаган, ўзини улуг марказларга қолмаи-

дан киши топишга керак. Биринчи Президентимиз Исмоил Каримов тавбири билан айтганда: "...Қоз эрта тонда, қоз қокқури — қайонки бориб қараманг, шундан хали Сохиб қоз сиймосида доим муз жиблаган турганини қўришимиз мумкин".

Ифтихор қўшим

Сохибқирон туғилган қадим Кеш гўзал табиати билан кишини мафтун этади. Айниқса, бу хўсиннинг истиклол нафаси теккан бунёдкорлик ишлари, янгиланишлар билан уйғунлашуви Кентга меҳрингни янада ошириб, қўрган қўзга хайрат беради. Шахрисабзда олиб борилган қурилиш ишлари шаҳарни янада ёшартириб юборгандек...

Шаҳар ва энг чекка қишлоқларимизнинг чиройи, обод қўчаларию хонадонларини қўриб фахрланиб кетамиз. Қадим аъналаримизни ўзида мужассамлаштирган қўлғу зийратгоҳ, қадамжоларни ободонлаштириш, қўқаламзорлаштириш, қайтадан таъмир қилиш каби хайрли ишлар ҳукуматимиз қарорлари асосида изчил давом этаётди. Сохибқирон бобомизнинг шону шўхратига, ҳаётига, унинг улғувор ишларига, зафарли юришларига дунё аҳлининг қизиқиши ортса ортомқадки, асло камайгани йўқ. Ҳа, улкан азму шижоати, беқийс мардлик ва жасорати билан дунёга донги кетган бобомиз номи асрлар давомида садо бериб бораверади.

Қўхна Кеш осмонида омонлик қўйи заррин нурларини сочганча қўнғилларга ўзгача ҳузури бағишлайди. Кечаси билан ёғиб чиққан ёмғирдан фируза осмон биллурдай

ярқирайди. Муқаддас тупроқда ҳаётнинг барҳаёт қўйи янграйди... Автоуловдан тушиб, баҳорий тароватдан янада чирой касб этган зумрад шаҳарга маҳлиё боқаман. Атрофда бўлаётган ўзгаришлар, янгиланиш ва бунёдкорликларни қўриб, қўнғимда саррин ҳислар бойчечакдек бош кўтаради. Шахрисабздаги Оксарой майдонига — Амир Темур бобомиз хайкали қад ростлаган хайкал кучоғига беихтиёр ошиқаман.

Хайбон бўйлаб қўз югуртираман, кенг майдон доимидек гавжун. Юртдошларимиз ва дунёнинг турли бурнақларидан ташир бу-юрған сайёҳларнинг қўзлари тўла хайрат, қалби тўла ҳаяжон — муқаддас қадамжода авайлаб одимлайди. Истиклол нуридан ўзгача улғувор ишларига, зафарли юришларига дунё аҳлининг қизиқиши ортса ортомқадки, асло камайгани йўқ. Ҳа, улкан азму шижоати, беқийс мардлик ва жасорати билан дунёга донги кетган бобомиз номи асрлар давомида садо бериб бораверади.

дек, бугунги кунларга шўқрона қилаётгандек, назаримда.

Сохибқирон бобом билан хайкал сўхбат қураман:

— Ассалому алайкум, бобожон! Қаранг, Сиз асос солган она юрт орадан асрлар ўтиб, мустақиллик қўйида чирой очиб, дунё аҳлини лол этмоқда. Одамларнинг шодлиқдан ойдаи тўлган, кундай ёруғ, гўлдай гўзал юзларига, севинчдан порлаган қўзларига боқиб дил яйрайди. Ҳар гал ёвқур нигоҳингизга, матонатли тоғдек қад керган бастингизга боқиб, зохиру ботини салоҳиятан камолотга етишган ўғил-қизларингиз ўзларида қанчалар куч-ғайрат, илҳом, юксак марраларни забт этишга иштиёқни ҳис қилади. Қонимизда Сиздек улғу аждодлар қони гўпураётганидан яна ва яна ғурурланамиз. Юзингиздан ҳамиша нур ёғилиб туради. Бобожон, олис-олисларга ўткир ва мағрур тикилиб турган нигоҳингиз бизни ҳам юксак чўққилар сари имлаётгандек, гўё:

— Эй, ўғил-қизларим, бахти гулгун, шодлиқлари учун, орзу-умидлари булутлардан-да юксак фарзандларим! Сизларга бу қўлғу кўнлар муборак бўлғай! Бу кўн ҳар бирингизга боқиб, қўнғим ёруғ ва шўқуҳли ўйларга тўлди. Жаннатмонанд юртнинг эртаси бўлган Сиздек дилбандларимга айтадиган биргина сўзим, бахтингизга лойиқ бўлиб, сизнинг камолотингиз йўлида яратилган имкониятлардан унумли фойдаланишни, фойдаланганда ҳам фақат ўз манфаатингизни эмас, сизни гўдаклик чоғингизданок оқ ювиб, оқ тараган озод ва обод Ватан равнақи ва тараққиётига улкан ҳисса қўйишни қўзланг. Шундагина сизлардан аждодларингиз, улғу бобокалонларингиз руҳлари рози бўлади. Сизлар шу азиз тупроқни қўз қорачиқдек асрабгина мурод-мақсадга эришишингизни асло унутманг. Буюклик осмондан тушмайди. У бугунингиздан, эзгу савий-ҳаракатингиздан бошланади. Зеро, буюқларгина ўйлов, мушоҳада, машварат билан одим ташлайди. Болаларим, Сизларни порлоқ келажак кутмоқда. Шундай экан, ҳар нафасдан зий ахтариб, зий топинг, билмингизни, дунёқарашингизни ошириб бординг. Илму маърифат, бахту саодат қўчоқ очган замонангиз, мунаввар ҳаётингиз абадий қулсин!

— Ишонинг, бобожон, биз Сиз азиз аждодларимизнинг, халқимизнинг ишончини оқлаймиз. Шаҳдам қадамлар билан юксак марралар сари олға борамиз.

Шахрисабздан қайтарканман, қўнғимда янги режа ва юксак орзулар кўртат отаётганини ҳис этаман.

Шоҳсанам БОБОЖОНОВА,
Қарши давлат университети талабаси

Донишманд сиймо

Миллат тимсоллари қаршисида инсон ўзида эзгу ишларга қодирлик, журъатни сезаркан. Шахримиз марказидаги маҳобатли монумент — Сохибқирон сиймоси қаршисида ана шундай улғуворлик маънисини англагандек бўламан. Машҳур тарихчи Ибн Арабшохнинг бобомиз ҳақидаги чизгилари ҳаёлимга қўйлиб келаверади: "Темур баланд бўйли, тик қоматли, кен пешонали... бағоят кучли ва салобатли, оқ-қизил юзли, кенг елкали, қадди-қомати келишган, серсоқол... икки қўзи бамисоли икки шамдай порлаб турадиган, йўғон овозли, улуглиги ўзига ярашган, қатъий азму қарор билан сўзлайдиган, ҳақгўй киши эди. У зимдан қараш ва қўз ишоратларини сезадиган, идрокли, синчков, ҳар қандай ишоратдан огоҳ киши бўлиб, юз бериши мумкин бўлган ҳамма киши олдиндан қўриб-билиб турар эди".

Хайкал қошида туриб ана шу сўзларни такрорлар эканман, ҳаёлимда буюк бобомиз сиймоси гавдаланади. Ажиб ҳислар вужудимни қамраб олади. Сохибқирон бобомизнинг хайкали шу қадар маҳорат билан тарошланганки, қўриб қўзинг қувнайди. Нигоҳида ўткирлик, узоқни қўрувчанлик, меҳр; қаддини тик туриб туришида — шижоат ва жасорат нелигин пайкайман. Бу қиёфа биз ёшлар, бунёдкорлик ишлари билан белгиланади. Куч — адолатда, билим ва тафаккурда эканини тарих ҳам, бугунги дунё цивилизацияси ҳам исботлайди.

1996 йилнинг 18 октябрида хайкалнинг очилиш маросимида Биринчи Президентимиз Исмоил

Каримов Самарқанд шаҳри байроғига "Амир Темур" орденини қадаб, бу санани шаҳар қуни сифатида нишонлашни тақдир этди. Шундан буён биз самарқандликлар 18 октябрда Самарқанд шаҳри қуни сифатида кенг нишонлаймиз. Тадбирларимиз Амир Темур мақбарасини зийрат қилиш ва Сохибқирон хайкали пойига гуллар қўйиш билан бошланади. Ушбу монументда буюк бобокалонимиз ўзи бунёд этган биналарга мамун боқиб тургандек, юртдаги тинчликнинг ҳимоячисидек таассурот қолдиради.

1997 йилдан буён ҳар икки йилда аънавий равишда ўтказилиб келинаётган "Шарқ тароналари" халқаро мусиқа фестивали иштирокчиларининг ҳам Самарқанд билан дастлабки танишуви Амир Темур хайкали пойига гулчамбарлар қўйиш билан бошланиши одат тусини олган. Бу ҳам улғу бобомизнинг ўз даврида Самарқанд билан чикмаган ҳолда тасвирланган марказига айлантирилган, дунё тамаддуни ривожига қўшган улкан ҳиссасининг эътирофи дейиш мумкин. Сохибқирон таваллуд топган кун ва бошқа муҳим сана, байрамлар ҳам ушбу муаззам майдондан бошланиб, бутун вилоятлар бўйлаб давом этади.

Композицияда қилинчнинг қинидан чикмаган ҳолда тасвирланган эътиборимни тортади. Сохибқирон давлат бошқарувида ўнта ишдан тўққизтасини кенгашу машварат билан, қолган биттасини қилич билан биттирган. Улғу бобомиз сиймоси айна шу талқинда шу қадар мардона, улғувор ва донишманд — юрт ҳимояси учун ҳар лаҳза курашга тайёр қиёфада барчамизга ифтихор бағишлайди.

Ҳадича ЗОКИРОВА,
СамДУ талабаси

Ўйлироқ

Тошкент. Амир Темур хайбони. Амир Темур хайкали. Хайбондан йўқ деганда ҳар қуни бир маротаба ўтаман. Айни хайбонда мен ўз-ўзимга ҳисоб берман. Келажак фаолиятим асоси — одилликдан дарс оламан. Амак қилишим лозим бўлган муҳим-муҳим мезонларни ажратиш, уларни фарқлайман.

Келгусида ҳолислик ва адолатни туғ тутиб, элга нафи тегадиган инсон бўлмоқни дилимга тукканман. Хайбонни ўраган арчалар йилнинг тўрт фаслида ҳам баҳордан мужда бериб тургандек. Бир-бир қадам босиб, Сохибқирон хайкали томон йўналаман. Ўриндиққа ўрнашиб, набирасига Темур бобо ҳақида сўзлаб бераётган отахоннинг сўзлари қўлғимга чалинади:

— Хув отда турган одам бизнинг бобомиз бўлади, болам. Уни Амир Темур дейишад. Жуда жасур, одил подшо бўлган.

— Бобомиз? Сиздан ҳам каттаму? — бегубор нигоҳига саволмуз тус бериб, отахонга юзланади болақай. Чамаси беш ёшлардаги набирасининг сўровига жавобан бобо бош силқийди. — Мен боғчада бобом ҳақида шеър ёдлаганман.

— Ие, шундайми? Айтиб бера-сизми, болам?

— Амир Темур бобомиз, Марду жасур бобомиз. Жангу жадаллар кезган, Улғу давлат, юрт тузган...

— Баракалла! Кўп яшанг, болам. Амир Темур подшолик қилган даврда сизга ўхшаган бола бошида тилла тўлдирилган лагунни тутиб, мамлакатнинг бошидан адогига қадар бемалол борган. Бирор киши унинг олтинига тегмаган. У зот ана шундай адолатли, қонунни устувор давлат тузган. Катта бобонгиз ўз халқини тўқ тутган, балки шунданми ўрилар кам бўлгандир. Юринг, шеър учун сизга музқаймоқ олиб бераман, болам...

Муҳташам хайкал сари одимлаб, сал нарида хорижлик сайёҳларга буюк саркарда ҳақида ҳикоя қилиб бераётган ўзим тенгқур йигитни кузатаман. Унинг қўзларида чакнаётган ғурурни осон пайкайман. Гап оҳангига ҳам аждодлардан фахрланиш сезилиб турибди. Ифтихор қўздан қўзга ўтиб, менинг қўнғим-

ни-да ғурурга тўлдиради. Юрист-лигимданми ёки қонунни маёқ этиб адолат тантанаси учун курашишга дил берганимданми — шундай одил бобокалонларим борлигидан қўқсим осмон бўлади. От устида ўнг қўлини баланд кўтариб, дунёдаги барча инсонларга тинчлик-омонлик, бахту саодат тилаётган Сохибқиронга боқиб, отахоннинг набирасига айтиб берган сўзларини ўйлайман.

От — йигитнинг қаноти. Бир қўлида жоловни тутиб турган саркарда хайкалини хайбон рўпарасида жойлашган университетимиз де-разалари ортида туриб ҳам кўп бора кузатганман. Хайкал остига тўрт тилда битилган "Куч — адолатдадур" ҳикматины ўқийман. Яқин бориб, уни қўлларим билан силайман. Сохибқирон умрини йўлчи-роқдек ёритиб турган бу шпор менинг ҳам бош мақсадимга дўнади.

Одатда, ҳар қандай асар уни ўқий билган кишига сирларини очади. Хайкалга қараб, уни ўқишга уринаман:

"Ўнг елкада — раҳмон, чапда — шайтон" деган нақл бор халқимизда. Амир Темур бобомизнинг ўнг қўлини даст кўтариб, баландга имо қилиб тургани — кимки сўзию амалини ўнгидан олиб бора, юксалликка эришгай дейётгандек. Сўл ил-киннинг жоловни тутиши эса ҳар ким нафсини жоловлай билса, эзгу му-родига албат етишига ишора бўлса, не ажаб...

Биз — бўлажак қонун ҳимоячилари таҳсил олаётган дорилфунуннинг айни хайкал қаршисидалигидан ҳам ҳикмат кўп. Ҳар ўқув мавсумининг бошланишига бағишланган тадбирнинг хайбонда — Саркарда хайкали қошида ўтказилишида ҳам не-дир ишора бордай. Университетни тамомлаб, катта ҳаёт оstonасига қадам босаётган йигит-қизларга адолат тимсоли — Сохибқирон оқ йўл тилаётгандай.

Амир Темур хайкали қошида узок туриб қолдим. Оҳиста одимлаб, университетга — дарсга йўл оларканман, ўзимни адолат қўшинининг олд қаторидаги аскардек сезаман...

ЛОЧИН НУРМУРДОВ,
Тошкент давлат юридик университети магистранти

Моза қалбим кишиларга талпин

Ғаним лашқарини енгит қўшиннинг қўлигидан, мағ-луб бўлиш эса сипоҳнинг қамалгидан бўлмайди. Балки қалиб бўлоқлик Тангрининг мадади ва бандасининг табдир биландир.

Гарчи ишнинг қандай яқунланиши тақдир парда-си ортида яширин бўлса ҳам, ақал расо ва ҳушёр кишилардан кенгашу тадбир истаб, фикрларини бил-моқ лозимдир.

Агар икки хатарлик ёки бир хатарлик ишни қилишга тўғри келгудек бўлса, икковидан баробар қутулиш чора-си топиламагач, бир хатарини ихтиёр этмоқ керак.

Бир ишга киришмай туриб, ундан қутулиб чи-қиш йўллари мўжжалаб қўй.

Қўлоқчи бўлган ишларини қилмасдан қолдирмасин-лар. Агар бирор ишни қилмасликка сўз бера эканлар, яқинига ҳам йўламасинлар. Хотирдан чиқмасиниким, Танг-ри таоло жасур кишиларни ардоқлайди.

Юз минг отаёқ аскар қила олмаган ишни бир тўғри тадбир билан амалга ошириш мумкин.

Уламо кишида сўхбатда бўл ва пок ниятан, тоза қалбдан қилишларга талпин. Буларнинг ҳимматлари-дан улуш тиланиб, муборак нафаслари билан дуо-фотиҳа беришларини илтимос қил.

Ҳар кимнинг қадр-қимматини, тутган мавқени ва ҳар нарсанинг ўлчовини бағтилаб олишинг ва шунга мувофиқ иш юритишинг керак.

Узоқ-яқиндан бирор киши келиб, менинг мажли-симга қирар экан, қайси тонфадан бўлса ҳам, дав-латим дастурхонини неъматидан уни қуруқ қайтарма-синлар.

Сармоясини қўлидан кетиб қолган савдогарга ўз сармоясини қайтадан тиклаб олиши учун хазинадан етарли миқдорда олтин берилсин. Деҳқонлар ва раиятдан қайси бирининг деҳқончилик қилишга қурби етмай қолган бўлса, унга экин-тикин учун зарур уруғ ва асбоб тайёрлаб берилсин. Агар фуқародан бирининг уй-иморати бузилиб, тузатишга қурби ет-маса, керакли ускуналарини етказиб бериб, унга ёрдам берилсин.

Агар душманинг бош уриб панояншта келса, раҳм қилиб яхшилик ва муруват қўрсат.

Чораси бўлмаган ишга киришма, чунки ундан қутулиб бўлмайди.

Аввал йўлдош — кейин йўл.

"Амир Темур ўғитлари" китобидан.

Мазнавий жасофат соҳиб

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Пойтахтимиздаги Темирийлар тарихи давлат музейи-да Республика Мазнавий тарғибот маркази ташаббуси билан ташкил этилган тадбир «Амир Темур — маънавий жасорат соҳиб» деб номланди. Унда таникли тарихшу-нос ва темиршунос олимлар, санъат ва маданият намо-яндалари, талаба-ёшлар иштирок этди.

Темирийлар тарихи давлат музейи директори Хўришд Файзиев, Республика Мазнавий тарғибот маркази бўлим мудири Гуллола Исоқова ва бошқалар юртимизда мил-лий ўзлигини англаш, аждодларимиздан қолган бой маъ-навий, маданий меросни асраб-авайлаш ва ўрганиш са-расида амалга оширилаётган кенг қўламли ишлар сам-раси хуусида тўхтади.

Еш авлод қалбига тарихий хотира, буюк ўтмишимизга дахлдорлик, ватанпарварлик туйғуларини янада чуқурроқ сиғдиришга қаратилган, буюк Сохибқирон ҳаёти ва фа-олияти билан боғлиқ маърузалар талабаларда қизиқиш уйғотди. Ўзбек Миллий академик драма театри актрёи, Ўзбекистон халқ артисти Теша Мўминов Амир Темур ҳаётига бағишланган сахна асарларидан ўқиган моно-логлар йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

Тадбир доирасида уюштирилган экскурсияда ишти-рокчилар музей экспонатлари билан яқиндан танишиш имконига эга бўлди.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,
"Ma'rifat" муҳбири

"Ўргимчак тўри"га ўралашма, ўқувчи!

Глобализация даврида ахборот маконининг такомиллашиши, интернетнинг оммалашуши, виртуал ўйинларнинг тобора ривожланиши инсониятга имкониятлар яратиш баробарида қўлланмаган хавф-хатарларни ҳам келтириб чиқармоқда. Виртуал оламдаги маънавий таҳдидлар, ўлим хавфи юқори бўлган ўйинларнинг кўпайиши вояга етмаганлар онгига салбий таъсир кўрсатиб, уларни фожиага ундамоқда.

Гап қандай компьютер ўйинлари ҳақида бораётганини зийрак ўқувчи сезди. Ҳа, бу — сўнгги пайтларда интернет тармоғида пайдо бўлган "Кўк кит" ўйини. Ҳали оқ-қоранинг фарқини яхши англамайдиган ўсмирларни ажал қомига етаклайдиган бу ўйин айрим мамлакатларда нохуш ҳолатларни келтириб чиқаргани ҳам ҳақиқат. Юртимизда ушбу хавфли ўйиннинг аянчли оқибати ҳақида ёш авлодни хабардор қилиш мақсадида кенг қўламли тарғибот-ташвиқот ишлари, профилактика тадбирлари ўтказилаёпти. Педагоглар маънавий саттлари ва очик дарсларда ўқувчиларга хавфли ўйинлар таъсирига тушиб қолмаслик, бундай ўйинлар манфур кимсаларнинг ғаразли мақсади, ғоявий-мафкуравий таҳдиди экани ҳақида кенг тушунча бераёпти.

Жумладан, Тошкент вилояти Янгийўл туманидаги 56-умумтаълим мактабининг миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари фани ўқитувчиси Ҳабибулло Зикировнинг 7-синф ўқувчилари учун ташкил этган навбатдаги очик дарси умуминсоний ва миллий қадриятларга мутлақо эътибор берди.

Ogohlik – davr talabi

бағишланди. Муаллим дарсни давра суҳбати тарзида, ўзаро савол-жавоблар асосида ўтказди. Дастлаб ўқувчиларнинг нимага қизиқиши, қандай ижтимоий тармоқларга аъзо экани, қанақа компьютер ўйинларини билиши ва ўйнагани ҳақида суриштирди. Ўқувчиларни қизиқтирган саволларга содда ва тушунарли қилиб, ҳаётини воқеа-ҳодисалар мисолида, оммавий ахборот воситаларида берилаётган дастур ва материаллардан фойдаланган ҳолда жавоб берди.

— Ўқувчиларда савол кўп. Ўсмирларни қизиқтираётган ҳар бир саволга пухта ўйлаб жавоб бериш керак, — дейди Ҳабибулло Зикиров. — Бераётган маълумотимиз салбий тарғиботга айланиб қолмаслиги лозим. Чунки психологиядан маълумки, ўсмирларга бирор нарсани таъқилган сари уларнинг шунга қизиқиши ортиб бораверади. Баъзан футболга қизиқадиган болалар "Устоз, компьютерда футбол ўйнаса, зарари йўқми?" деб сўрашади. Уларга компьютерда ўйнагандан кўра, стадион-

га чиқиб, ҳақиқий футбол ўйнагин. Ҳам ҳордиқ чиқарсан, ҳам соғлом бўласан", дея жавоб бераман. Интернетга қизиқувчи ўқувчиларга esa zyouz.uz, kitob.uz каби болани билим олишга, мутлақо чорловчи сайтлардан фойдаланишни тавсия қиламан.

Муаллим ўқувчиларга ижтимоий тармоқ ва компьютер ўйинлари ташкилотчиларининг асл мақсад-муддаси қандай эканлиги ҳақида ҳам кенг тушунча берди. Сўнгги пайтларда ўсмирлар онгига ёт ғояларни сингдириб, турли нохушликларга сабаб бўлаётган интернет ўйинларининг зарари, аянчли оқибатлари борида ҳаётини мисоллар келтирди.

— Интернет бутун дунёни эгаллаб олди. Сониялар ичида дунёнинг нариги четиди киши билан бемалол суҳбатлашиш, онлайн равишда кўришиш мумкин, — дейди педагог. — Бироқ турли виртуал танишлар ҳақида ҳолис маълумотга эга бўлиш мутлақо имконсиз. Уларнинг кимлигини, нияти қандайлигини билмасдан туриб, кибер дўстларга кўнглини очаётган — шахсий ҳаёти, ҳай-кечинмалари, туйғуларини ишониб айтаётган ёшлар охир-оқибат турли нохушликларга дуч келмоқда. Ижтимоий тармоқлар, аynиқса, ўсмирларга маънавий ва психологик жиҳатдан салбий таъсир этади. Чунки ўсмирлар ахборот хуружларига осон оғади. Ижтимоий тармоқларга қарамлик натижасида ёшларда ва ҳатто катталарда ҳам жамиятдан узоқлашиш, виртуалликка мойиллик вуҷудга келади.

Бутун дунёни ташвишга солаётган "Кўк кит", "Тинч уй" каби хавфли ўйинларнинг иллатларидан ўқувчилар хабардор бўлиши лозим. Ижтимоий тармоқ сегментларида турли номлар остида ўз гуруҳларини ташкил этаётган бундай ўйинлар, энг аввало, ўсмирларни тузоққа туширади. Ўйин ташкилотчилари "Муаммолардан қутулишни истайсанми?", "Сени тушунлиқдан ҳалос этаман", "Ёлғиз қолиб, ором олгинг келаяптими?" каби гаплар билан ўсмирларни йўлдан уриб, ўйинга жалб этади. Болалар бундай ҳолатларда тез алданади. Ширин гапларга учиб, ўйинга аъзо бўлиб қолади. "Ўлим гуруҳлари" бошқарувчиларига эса бу жуда қўл келади. Шу боис, бундай ўйинларга асло қизиқиш керакмас! Интернет ўйинларга муккасидан кетган, "Ўргимчак тўри"га ўралашган ўқувчилар бўлса, дарҳол ота-онаси, устози ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга хабар бериш лозим.

Мамлакатимизда устоз ва мураббийлар томонидан бундай очик дарс ва машғулотларнинг, тарғибот-ташвиқот тадбирларининг ўтказилаётганини эшитиб, фарзандларимиз тақдирини ишончли қўлларда эканидан мамнун бўламиз. Фарзандларимизни виртуал олам хавфларидан асраш учун уларнинг таълим-тарбиясига жиддий этибор қаратишимиз, смартфон, планшет ва компьютерда қандай ишлар билан машғул эканини мунтазам кузатишимиз, ижтимоий тармоқларда ким билан мулоқот қилаётганидан хабардор бўлишимиз керак. Агар болаларни назорат қилишга вақтимиз кам бўлса, уларни имкон қадар фойдали машғулотлар билан банд қилиш кераки, интернет ўйинларини ўйнашга эҳтиёжи қолмасин.

Ҳасан МҲМИНОВ,
"Ma'rifat" муҳбири

Интизомсиз бола

уни қандай қилиб тўғри йўлга солиш мумкин?

Ўқувчилар билим, кўникма ва малакани эгаллашда дарс интизомига риоя қилиши мумкин. Ўқувчи ва ўқитувчи ўртасидаги муносабатда низолар тез-тез учраб туриши бу жараёндаги салбий ҳолатлардан ҳисобланади. Айрим педагоглар интизомсиз болани тарбиялашнинг восита ва усулларини билмаслиги ёки уларни танлашда қийинчиликка дуч келиши табиий. Чунки бола ҳулқ-атвори тарбиялашда доир методология ёхуд интизомсиз болаларни тарбиялашда амал қилиш мумкин бўлган аниқ кўрсатма, методик тавсиялар етарли эмас.

Интизом — шахснинг ўзини тутишидаги муайян тартиб, тарихан қарор топган қонун-қоида, маънавий қадриятларга одамларнинг риоя этишидир. **Интизомлилик** — тартибни маҳкам тутувчи, унга амал қилувчи, бўйсунувчи, пунктуал шахсга ҳос хусусият. **Интизомсизлик** — шахс ички ва ташқи муносабатларида комплекс уйғунлигининг бўлмаслиги натижасида ҳисобланиб, унинг ички дисконформ (ноқулайлик)ни ҳис қилишидир. Бу унинг фаолияти, ҳулқи ва атрофидоғи кишилар билан ўзаро муносабатлари издан чиқиши орақли намоён бўлади.

Умумтаълим мактаблари ўқув жараёнида тартиб-интизомга риоя этмайдиган, гиперактив болалар тез-тез учраб туради. Ўқитувчилар биринчи ва юқори синфларда айрим болаларнинг тартиб-интизомини бузиши муаммосига кўп дуч келишади. Бундай шартда таълим олишнинг психологик қўлай атмосфери ва дўстона муҳити таъминлаш учун педагог нима қилиши керак?

Бундай болани жазо билан кўрқитиш, ёмон баҳолаб билан таъсир кўрсатиш самара бермайди. Аввало, болаларнинг дарсга салбий муносабати сабабларини аниқлаб олиш керак. Улар қуйидагилар бўлиши мумкин:

- ўқув-тарбия жараёни, дарсни режалаштириш, ташкил қилиш ва ўтказишдаги камчиликлар;
- боланинг индивидуал психологик хусусиятлари ҳисобга олинмаслиги;
- ўқувчида ўқиш-ўрганишга қизиқишининг камлиги;
- ўқув ишлари ва ўқитувчи топшириқларини бажаришга мотивациянинг пастлиги.

Шуни эсда тутиш лозимки, болаларнинг ўқишга бўлган муносабати унинг қизиқиши, тафаккур ривожланиши, шахс сифатида ўз ўзига баҳо бериши, фан бўйича билимлари ҳажми ва мустақамлигига тўғридан-тўғри боғлиқ. Ўқувчининг у ёки бу фанга муносабати кўпчилик ҳолларда шу фанни ўқитаётган ўқитувчига нисбатан ҳурмат-этибори ёки салбий муносабатида

акс этади. Ота-она ўртасидаги низоли муносабатлар, улардаги салбий ҳулқ-атвор (жанжал, алкоголизм, эгоизм ва ҳоказо) ҳам сабаб бўлади. Оилавий муҳитда тарбия усуллари еттишмайди.

Ота-оналар кўпинча боланинг интизому бузилишига мактабни айбдор деб ҳисоблайди ва ўз болаларига нисбатан авторитар муносабатда бўлади, кўпол психологик таъсир ўтказиши. Педагоглар ва ота-оналар томонидан бериладиган жазо чоралари кўпинча самарасиз бўлиб, боланинг ўқишдан совишига олиб келади.

Интизомсиз болаларда кўчадаги гуруҳлар билан вақт ўтказиш ва мулоқот қилиш, қарама-қарши жинс вакиллари билан эрта муносабат ўрнатишга қизиқиш кучли бўлади. Уларнинг катта ёшдаги судланган, жазони ўташ муассасаларидан қайтган кимсалардан ахборот олишига имкон қадар йўл қўймаслик зарур. Чунки бундай кимса жиний гуруҳлар ҳаракатини оқлаб, болани ҳуқуқбузарликка ундаши мумкин. Бу болада инсоний қад-

риятлар тўғрисида нотўғри тасаввур, худбинлик, ўқишга салбий муносабат пайдо қилиб, ҳуқуқбузарлик ҳолатларини келтириб чиқаради.

Интизомсиз болаларга кўпроқ эътибор қаратиш, сабр-тоқатга ўргатиш яхши натижа беради. Фанни ўрганишга бўлган салбий муносабатни бартараф этиш учун уларга нисбатан рағбатлантирувчи механизмларни жорий этиш, ҳиссий ва интилувчанлик сифатларини шакллантириш лозим.

Интизомсиз болани тарбиялашда ўқитувчининг вазифалари қуйидагилардан иборат бўлиши керак:

- ўқувчининг ўқув ишларини режалаштиришига ёрдам бериш;
- қолдирилган дарсларни ўзлаштириш учун минимум топшириқ белгилаш;
- дарс жараёнида уни фаолликка ундаш;
- уйга вазифани бажаришдаги масъулиятини қўлайлаштириш учун ота-онаси билан ҳамкорлик ўрнатиш;
- барча уй вазифаларини текшириш;
- ўз-ўзини доимий назорат қилишга ўргатиш;
- у билан мулоқот асосида хайрихоҳлик кўрсатиш;
- узоқ тайёрланишига рухсат бериш;
- болага жавобнинг намунавий режасини тақдир қилиш;

O'qituvchiga yordam

- юқори баҳо билан рағбатлантириш;
- янги материални ўзлаштиришга қизиқишини қўллаб-қувватлаш;
- машқлар сонини кўпайтирмаслик;
- машқларни бажаришнинг самарали тизимини таллаб олиш;
- топшириқни бажариш кетма-кетлигини муфассалроқ тушутириш;
- қўлини мумкин бўлган қийинчиликлар тўғрисида огоҳлантириш;
- йўналтирувчи ҳаракат режаси бўлган қарточкалардан фойдаланиш;
- топшириқни босқичларга бўлиб бажариш;
- ўқув топшириқларини бажариш усулларини эслатиш;
- мустақил ҳаракатларини рағбатлантириш;
- уларнинг ҳатоларини кўрсатиб, тузатишга ёрдам бериш.

Норбек ТОЙЛОҚОВ,
ЎзПФТИ директори,
педагогика фанлари
доктори, профессор

**Замонлар ўзгаради, одамларнинг қарашлари янгиланади. Ҳар даврнинг ўз талаблари бор. Инсон ҳаммасига кўниб, кўникиб бо-
равераркан. Ёшинг ўтган сайин ушбу ҳақиқатни чуқурроқ идрок
этар экансан. Лекин турли кашфиётлар, тараққиёт, эҳтиёж-
лар донолар айтмоқчи — мажозий пок ва илоҳий муҳаббат, вафо
ва садоқат туйғуларига, абадий қадриятларга акс таъсир
кўрсатмаслиги керак, зинҳор...**

Бир неча йил аввал чеча оламдан ўтди. Тўқсондан ошган эди у. Қиш-
логимиз хувиллаб қолгандек бўлди.
Чечани ҳаммамиз ҳурмат қилардик,
эъзозлардик. Махалла, кўча-кўйда
учратсак, баҳри дилимиз очилиб ке-
тар, кайфиятимиз кўтариларди. Кат-
таю кичик гурунглари яхши кўра-
дик. Талаффузи, сўзлаш оҳанги, бе-
ғараз ҳазиллари димоғни чоғларди.
Хушчақнақ, саҳий, дилкаш инсон эди.
Бир кўрганнинг "чеча"сига айланар-
ди — Лида чеча! Саксондан ошган-
дагина ёшлар унга "момо" деб му-
рожаат қила бошлади.

Гоҳида қулоғимизга чалиниб қола-
ди: махалламизда фалончининг ке-
лини аразлаб кетиб қолибди. Пис-
тончининг уйида жанжал чиқибди.
Ниманидир талашшибди, судла-
шармиш... Насиҳат эса ҳеч кимга
ёқмайди: на қарига, на ёшга. Шунда
беихтиёр Лида чечанинг жилмайиб
турган қиёфаси кўз олдимга келади.
У бошқаларга намуна бўлайин деб
турмуш кўрмаган эди. Келгусида ай-
тилажак насихатларда ўрнак бўлиб
тилга олинайин, деб ҳаёт кечирма-

**Агар у ҳозир
тирик бўлганида:
"Кўй-е, мени яз-
ма, менда ишинг
бумасин. Бар, огородинга
сабиз эк, иш қил...", деган
бўларди, эҳтимол.**

ганди. Рост, бу ҳақда зинҳор ўйла-
маган. Бир аёл сифатида, абадий
қадриятларга амал қилиб, оддий ва
камтарин яшаганда, холос. Агар у
ҳозир тирик бўлганида: "Кўй-е, мени
язма, менда ишинг бумасин. Бар,
огородинга сабиз эк, иш қил...", де-
ган бўларди, эҳтимол. Аммо нима-
дан, қаеридан бошлаган маъкул:
Чорвоқ деганлари тубканинг тубида-
ги бир кичкина қишлоқ эканидими?

Атроф адирлик, дашт, ўртада сой
жимирлайди. Аҳоли ризки чорвачи-
лик, деҳқончилик. Уша пайтларда —
ўтган асрнинг 30-йилларида у ерда
бор-йўғи ўн чоғлик хонадон умргу-
заронлик қиларди. Оқбой ўғли Ма-
марайимга ҳам армиядан қақирув
қоғози келди. Замон нотинч, совуқ
уруш эпкинни ёқимсиз, динли сескан-
тиради. Мамарайим "повестка" ол-
ганини уйдагиларга айтиб ўтирма-
ди. Бир гап бўлар, туғишганларининг
ортиқча йиги-сигисидан фойда бор-
ми, деган ўйда "Ўқишга бораман",
деб қишлоқни тарк этди. Тақдир
сўқмоқлари ҳар қанча чалкаш бўла-
син, инсонни қисмати битилган ман-
зилларга олиб бораркан.

1939 йили Мамарайим Фин уру-
ши жангчилари сафига бориб қўшил-
ди, оловли олишувларда қатнашди.
Кейин... хизмати 1941 йилнинг ёзида
бошланган навбатдаги қирғинбарот
урушга улашиб кетди... Украина то-
монларда эса Пелагея она фарзан-
длари Лидия, Дмитрий, Мария, Вик-
тор, Александр ҳамда Катериналар
билан оғир йиллар залворини елка-
да кўтариб, душман ҳужумидан за-
да, таҳлика ва ҳадик исканжасида ҳаёт
кечирарди. Ойла бошлиги Иван ав-
тоҳалокатга учраб ҳалок бўлган,
рўзгор эса бош фарзанд Лиданинг
чекига тушганди. У трактор ҳайдаш-

ни ўрганиб, далада ишларди. Жанг-
да сон-саноксиз аскар ҳалок бўла-
ётгани, ярадорлар сони ортаётгани
тўғрисидаги хабарлар оралаб қол-
ган, кўп ўтмай бир гуруҳ қизлар қато-
ри Лида ҳам фронтга — ҳамшира-
ликка жалб этилди.

Ярадорлар чиндан кўп. Дала гос-
питалларига сиғмаганлари у ер-бу
ердаги ертўлаларга жойлаштирил-

Лида чеча

Очерк

ган. Хушбичим, ёқимтой украин қизи
Лидия ва кўркем ўзбек йигити Ма-
марайим айна шу жойда, ҳаёт ва ма-
мот чегарасидаги оҳ-воҳларга тўла
бадбўй ертўлада учрашди. Кўнгил-
лар боғланди. Оғир дамларда бир-
бирини сўяди, мададор бўлди.

Душман ортига чекина бошлаган
кезларда Лидага жавоб берилганди.
Қиз оиласи бағрида тирикчилигини
давом эттира бошлади. Мамарайим
Польша, Германияда бўлди. Ажални
четлаб ўтиб, ғалаба билан Украина-
га — Чубовкага келиб, Лидага ўй-
ланди. Улар нихоятда бахтиёр эди.
Лекин йигит икки йўл орасида қолди
— олиб борса уйдагилар Лидани
қабул қилмаслиги тайин! Нихоят, Ма-
марайим юрак ютиб хат ёзди: "Лида
деган қизга ўйланганман, олиб бор-
сам майлими?". "Ҳой бола, эсингни
йиғ, бизга ўрис керак эмас, ўзинг
кел!" деган жавоб келди. Шундан
кейин у раис акиси Абдураимга ди-
лида борини тўкиб мактуб йўллади:
"Ака, хотинимни ташлаб кетолмай-
ман. У бўлмаганда ўлиб кетган
бўлардим. Қизчам ҳам бор, уларни
жуда яхши кўраман...". Узоқ бахсла-
шувлардан сўнг: "Мамарайим кела-
версин-чи, қизчани олиб қолиб,

**Украина томон-
ларда эса Пелагея
она фарзандлари
Лидия, Дмитрий,
Мария, Виктор,
Александр ҳамда Катерина-
лар билан оғир йиллар залво-
рини елкада кўтариб, душ-
ман ҳужумидан за-
да, таҳлика ва ҳадик исканжасида
ҳаёт кечирарди.**

"ўрис" хотиннинг жавобини бера-
миз", деган келишув билан "ризо-
лик" билдирилди.

Мамарайим уйдагилардан изн
олиши билан сафар тадоригига туш-
ди. Лида ва тўрт ойлик қизчаси Ан-
нани олиб йўлга отланди. Пелагея
она, Мария ва Катериналар бир-би-
рини қучиб, йиғлаб қолишди. "Па-
лахмон тоши мисоли, Лида шунча-
лар олисга отилди-я!" дея ака-ука-
лари Дмитрий, Виктор, Александр
қўл силкиб кузатишди.

1946 йил. Темир йўл станциялари
одамлар билан тирбанд. Вагонлар-

да жой топилмади. Мамара-
йим хотини билан қизини
Ўзбекистонга поезд вағони
тепасида олиб келди.

У қишлоғига келиб туғиш-
ганлари билан дийдорлашди.
Отаси Оқбой қазо қилган
экан. Чорвоқдан урушга кет-
ган ўн бир кишидан фақат
Исмоил деган йигит ва Ма-
марайим омон қайтди. Уйда
ис чиқарилди, худойи ўтка-
зилди. Келганлар Лидага
ёвқараш қилди — "Ўрис де-
гани шунча бўлар экан-да",
деган шивир-шивирлар эши-
тилди. Кейин кичик даврада
уйдагилар Мамарайимга мас-
лаҳат солди: "Бу ўрисни қўйиб юбор,
қизчани олиб қоламиз". Ўғил унама-
ди. "Майли, дейишди уйдагилар,
сабр қилиб турайлик. Қишлоғимиз-
нинг шароитларига чидаёлмайди,

**— Болалигимда онам-
нинг оғилхона тозала-
ётганида, экин суғора-
ётганида ёки тандир-
ўчоқ бошида, хуллас, ов-
лоқроқ жойда биздан яшириниб йиғ-
лаётганини кўп кўрардим. Кўнглини
бўшатгач, адашмасам, украинча
қўшиқларни хиргойи қиларди. Сезар-
дим, туғилиб ўсган жойи, туғишган-
лари, дугоналарини кўмсарди, — дея
эслайди Дилбар она.**

тиб товоқ-қошигини тўғрилади. Эл-
лигинчи йиллари шароит оғир,
етишмовчилик бисёр. Лида яна
рўзгоридан ортиб ёшт қўйди. Тоққа
ўтинга чиқиб, қўшимча даромад то-
пди. Чевар, моҳирлиги асқотиб са-
риқтол чивигидан сават, чўлли, са-
тил, чипта тўқиди. Кўни-қўшнилари-
дан буортмалар тушса, уларнинг-
да ҳожатини чиқарар, бирор нима
беришса олмас, "Сенга подарок
бу..." дерди.

Қайнонаси Гулбиш (Гулбибиш)
она кўнгли тусганидан Лиданинг
қўлида яшади. У кексайиб, қаровга
муҳтож бўлиб қолган чоғларда шу
келини сира оғринмади. Кези кел-
ганда Лида қайнонасини ташқарига
кўтариб чиқариб, кўтариб кирарди.
Гулбиш она ҳаётининг сўнгги кун-
лари келинини жуда кўп дуо қилди.
Ундан минг бора рози кетди онаи-
зор.

Мулоҳаза қилиб кўрсак, Лида
чеча ўзбек аёллари билан бахсла-
шиб, улarga ўхшашга астойдил ури-
ниб, эришиб умр кечирганга ўхшай-
ди гўё. Фарзандларига Анна, Нор-
буви, Дилбар, Улбўсин, Мария, Аб-
рор, Гулнора, Гулсара, Шухрат, Рауф
деб исм қўйди.

— Уруш асоратлари сабаб отам
1971 йили дунёдан ўтди, — дейди
Анна она. — Ёши эллиқда эди. Онам
эса қирқ олтида. Кенжа укам энди-
гина учга кирганди. Икки қиз ўза-
тилгандик, холос. Волидагидан қол-
ган саккиз фарзандни ёлғиз ўзи тар-
биялаб, ўстирди. Ўйли-жойли қил-
ди. Қизларини узатаркан: тушган
жойингда тошдек қот, деб қаттиқ
тайинларди. Ҳамма қизлар она ўғи-
тига амал қилиб, кам бўлмади...

Лида чечанинг барча фарзандла-
ри ўйли-жойли, саодатли, фаровон
турмуш кечирмоқда. Уч қизи ўқитув-
чиликдан нафақага чиқди. Уч қизи
ер билан тиллашиб, барака топди.
Ўғли Абдор — муҳандис-гидротехник,
"Фидокорона хизматлари учун" ор-
дени соҳиби, Шухрат эса мелиора-
тор. Кенжаси Рауф — афгон уруши
қатнашчиси...

— Болалигимда онамнинг оғил-
хона тозалаётганида, экин суғора-
ётганида ёки тандир-ўчоқ бошида,
хуллас, овлоқроқ жойда биздан яши-
риниб йиғлаётганини кўп кўрардим.
Кўнглини бўшатгач, адашмасам, ук-
раинча қўшиқларни хиргойи қилар-
ди. Сезардим, туғилиб ўсган жойи,
туғишганлари, дугоналарини
кўмсарди, — дея эслайди Дилбар
она. — Украинадаги тоғам, холам-
лар билан кўп борди-келди қилар-
дик. Онам у ёққа кетаркан: "Шу қий-
имда боварасизми?" десак,
"Ўзбекона либосларга ҳавас қилиш-
син", дерди самимий қўлиб.

Лида чеча ва Мамарайим бобо-
нинг кечирган умр йўли одабийлик
қиссасидек таассурот уйғотади: ҳеч
бир аразис, таъна-таъмасиз, соф
муҳаббат, садоқат ва саботга тўла
— шунча самимий. Ҳар ёнидан бахт
нафаси уфуриб туради...

Исҳоқ ИСМОИЛОВ

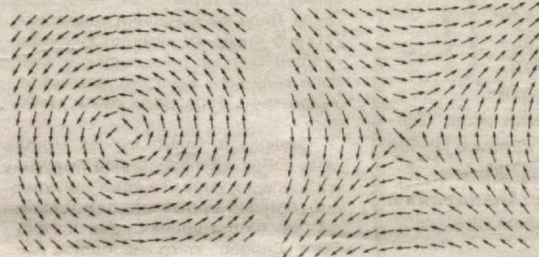
Фаллаорол тумани

Конденсирланган мухитлар физикаси

Нобел мукофоти совриндорларининг кашфиёти унинг ривожда муҳим паллани бошлади

(Давоми. Боши ўтган сонда.)

Энди иккита ўзгача шаклдаги — 2-расмда тасвирланган уярма ва антиуярмаларни уйғонишларни кўриб чиқамиз. Тасвирдан ҳаёлий нуқтани танлашимиз. Кўрсаткичларга нима бўлаётганига эътибор қаратиб, марказ атрофида соат мили бўйича тескари айлана бўйлаб назар ташласак, уярмадаги кўрсаткич соат мили бўйича тескари томонга, антиуярмада эса қарама-қарши — соат мили бўйлаб бурилганини кўрамиз. Системанинг асосий ҳолатида кўрсаткичлар умуман кўзгалмайди, спинли тўлқин ҳолатида эса стрелкалар ўртача қийматдан бироз оғади.

2-расм. Спин панжаранинг иккита — топологик нотривиал уярмалари ва антиуярмалари уйғониши.

Юқоридагилардан уйғонишларнинг принципиал фарқланувчи синфларга ажралиши яққол кўринади. Кўрсаткич марказ атрофидан ўтганда тўлқин буриладими ёки йўқ? Агар бурилса, қайси томонга? Бу ваъиятлар турли топологияга эга. Ҳеч қандай бир текис ўзгаришлар уярмани оддий тўлқинга ўзгаришга олмайд.

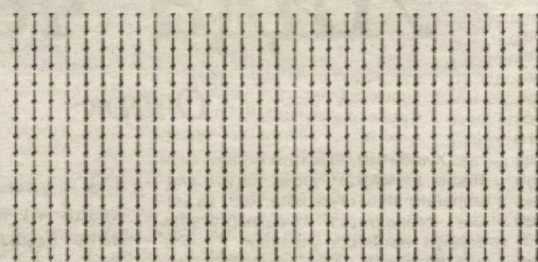
Уярма, худди шунингдек, антиуярма ҳам топологик химояланган: товуш тўлқинидан фарқи равишда оддийгина тарқалиб кетолмайди. Муҳим жиҳатлардан бири шуки, кўрсаткичлар расм текислигида бўлсагина, уярма оддий тўлқиндан ва антиуярмадан топологик фарқ қилади. Агар улар уч ўлчамга келтирилса, унда уярмани бир текис кетказиш мумкин. Уйғонишларни топологик классификациялаш асосан системанинг ўлчамига боғлиқ.

Топологик фазавий ўтишлар

Оддий тўлқинларнинг энергияси, шунингдек, фонони ҳам кичик. Шунинг учун паст температурада ҳам бу тўлқинлар спонтан пайдо бўлади ва муҳитнинг термодинамик хоссасига таъсир қилади. Топологик химояланган уйғониш энергияси, уярма айрим ораликдан паст бўлмаслиги керак. 1970-йилларнинг бошларигача паст температураларда алоҳида уярмалар пайдо бўлмайди, демак, системанинг термодинамик хоссаларига таъсир қилмайди, деб ҳисобланган. 1960-йилларда кўплаб назарийчиларнинг уриниши билан физикавий нуқтаи назардан ХҲ моделда қандай ҳодиса юз бериши аниқланди.

Оддий уч ўлчамли ҳолатда ҳаммаси оддий ва тушунарли. Паст температураларда система 1-расмдагидек тартибли намоён бўлади. Агар иккита ихтиёрий узокликда жойлашган панжара тугунини олсак, уларнинг спини бир йўналиш атрофида энгил тебранади. Буни шартли равишда спинли кристалл деб номлаш мумкин. Юқори температураларда спинларнинг эриши содир бўлади: иккита узокликдаги панжара тугуни ўзаро ҳеч қандай ўхшашликка эга эмас. Иккита ҳолат орасидаги фазавий ўтишнинг аниқ температураси мавжуд. Агар температура шу қийматга ўрнатилса, унда система алоҳида критик ҳолатда жойлашади.

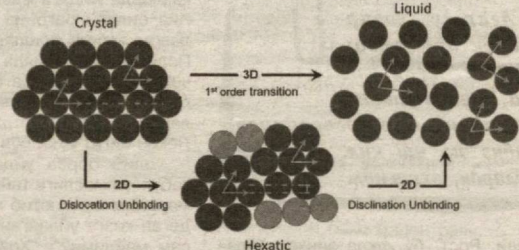
анча юқори энергия сарфлаш керак. Бироқ жуфт боғланиш энергия етарлича кичик. Ўша даврларда бундай ҳолат олимларнинг эътиборидан четда қолган. Кейинги температураларда бундай жуфтликлар силликлал ўзгаришлар билан пайдо бўлиши мумкин. Бу жараён 4-расмда кўрсатилган. Айнан шундай жараёнлар паст температураларда икки ўлчамли ҳолатда кристаллик фазасини бузади.

4-расм. Уярмалар ва антиуярмалар жуфтликларнинг тугилиши ва йўқолиши.

Костерлиц ва Таулесс температура қанча ошса, шунча кўп уярмалар-антиуярмалар жуфтликларни йиғилишини тушунди. Агар системага узокдан назар ташлаб, алоҳида кўрсаткичларни қайд қилмасдан, эътибор фақат уярмага қаратилса, ўзаро яхши таъсирлашувчи уярмалар ва антиуярмалар жуфтликларга боғлиқ бўлмаган ҳолда газ ўрнида ўзаро таъсирлашмайдиган жуфтлик системаси газга айланиши кузатилади. Бу плазмада нейтрал атом газининг ўзгаришига ўхшайди. Ҳаттоки уярмалар орасидаги ўзаро таъсир қонуни кулон қонунига бўйсунди. Умуман олганда, фазавий ўтиш юз беради. Физик картина ва термодинамик характеристика ҳам кардинал ўзгариб туради. Бу фазавий ўтиш Костерлиц — Таулесс ўтиши деб аталади. ХҲ моделда бундай фазавий ўтишнинг топологик келиб чиқиши тушунарли бўлганидан, физиклар топологик уйғонишлар муҳим аҳамиятга эгалигига амин бўлишди. Энди шу тилда қулай ифодадалаш мумкин бўлган бош-

периментал равишда амалга оширилган. Мазкур эффектларнинг барчасини батафсил кўриб чиқишдан чекиниб, бунинг ўрнига яққол мисол сифатида топологик фазавий ўтиш бўлган икки ўлчамли системага эътибор қаратамиз. Бу — содда, зич тахланган оддий жуфтлик, ўзаро таъсирли зарралар. Зарралар бир-бирига яқинлашса, итаришади ва озгина узоклашса, бир-бирига тортилади. Бу оддий моддаларнинг ортқиқа мураккаб атом-

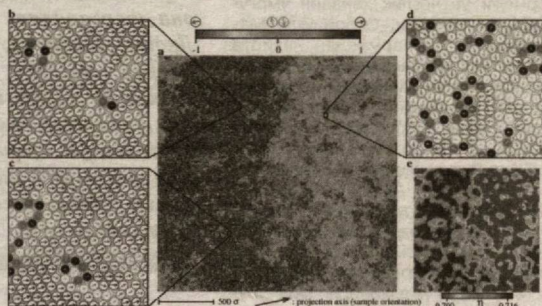

5-расм. Икки ўлчамли системада эриш жараёни оралик гексатик фаза орқали қаттиқ дискларда икки поғонада юз беради.

лараро ўзаро таъсирсиз содда кўринишидир. Уч ўлчамли ҳолатда температура ошиши кристалл оддий кристаллар, кейин суёқлик, сўнгра газ пайдо бўлади. Икки ўлчамли ҳолатда кристалл ва суёқлик фазалари орасида алоҳида қатламча юзага келиб, гексатик фаза деб номланади. Бундай фазавий ўтиш кристалл бирикмадан махрум. Унда панжара

Системада айрим параметрлар қиймати гексатик (чапда) ва суёқ (ўнгда) фазаларга ажралади.

Кейинги йилларда чоп этилган илмий ишларда миллионлаб зарраларни моделлаш жараёнида системада фазаларга ажралиш юз бериши кузатишган (6-расмга қаранг). Бу биринчи тур фа-

6-расм. Системани миллион зарралар билан моделлаш натижалари.

3-расм. Уч ўлчамли ва икки ўлчамли ҳолатларда спинли моделда фазаларнинг шартли тасвирланиши.

Чизмадаги сўроқ белгиси 1960-йилларнинг охиридаги ҳолат бўйича бундай температурада модел ўзини қандай тасаввур қилиши тушунарлилигини билдиради.

1971 йили таниқли физик Вадим Березинский бу қандай уйғониш эканини топти. Бу уярма ва антиуярма жуфтлари билан боғлиқ бўлиб, яқна уярма ёки антиуярма яратиш учун

қа физик системалар намоён бўла бошлади. Улардан аксарияти квантлани: юлқа қатламларда гелийнинг ўта ўтказувчанлиги, ўтказгичларнинг ясси қатламлари, қатламли материалларда магнетизм, яхлит сонли квантлар Холл эффекти, ва ҳаттоки, ўта ўтказувчан мосламадаги панжара шакли суъний конструкциялар. Буларнинг ҳаммаси кейинги йилларда экс-

худди "лорсиллаб" юради ва "нафас олади". Локал панжара ўзини нуқсонли кристалл каби тутати, бироқ ундаги иккита узокроқ соҳа оралигини олиб қузатсак, улар қатъий ўзгармас эмас, балки кучли ўзгариши мумкин. Шунингдек, гексатик фаза панжаранинг умумий йўналишини сақлаб қолади. Яъни, иккита бир-биридан узок панжара соҳаси бир томонга

зовий ўтишнинг характерли жиҳати; қўпол аналогия (ўхшатиш) — сув солинган станда сузиб юрган муз парчаси. Бундай оралик чегаралардаги имкониятлар ҳозиргача ўрганилмоқда.

Субхон АХРОРОВ,
Солидин СИРОЖЕВ,
Тўйчибой ТОШБОВ,
СамДУ доцентлари

2017-yil 8-aprel, № 28 (8989)

ХОДИМЛАРНИ КАМРОҚ ТАНҚИД ҚИЛИНГ

АҚШнинг Пенсилвания штатидаги Кириллик университети олимлари ўтказган тажриба натижасида танқид қилинганда, тахқирланганда ёки қўрққанида инсон организми ўзидан кўп миқдорда кортизол ишлаб чиқариши аниқланди.

Дарвоқе, кортизол бу — миянинг фикрловчи қисмида ўзини ўзи химоя қилиш ва моҳароларни четлаб ўтишга қаратилган хулқ-атвор турларини фаоллаштирувчи гормон.

«Harvard Business Review» нашрида маълум қилинишича, инсон раҳбар танқиди, ҳамкасблар билан тортишувлар ёки яқинлари билан юз берадиган келишмовчиликларни узоқ вақтгача унутолмайди. Оқибатда у янада таъсирчан бўлиб қолади ва феълида кескин муносабатларга мойиллик ортади. Хар қандай суҳбатдош фикрларига қарши чиқишга одатланади, атрофдан, ҳеч кимдан қониқмайди. Бунинг таъсири мияда камда 26 соат давом этади ва таъна-дашномлар хотирага чуқур ўрнашиб, келгуси хатти-ҳаракатларга ҳам ўз таъсирини ўтказади.

Ижобий мазмундаги мулоқот ва ёқимли суҳбат эса организмнинг окситоцин (хамкорлик қилиш ва ишонч хусусиятларини оширувчи яхши кайфият гормони) ишлаб чиқаришида муҳим омил саналади. Бироқ гап шундаки, окситоциннинг метаболизм (моддалар алмашинуви) даври кортизолдан анча қисқа бўлиб, таъсири ҳам узоққа чўзилмайди.

Мутахассислар раҳбарларга қўл остидаги ходимлари билан гаплашаётганда эътиборли бўлишни тавсия этади. Кортизол миқдори меъёридан ошадиган бўлса муносабатлардаги интеллектуал даражанинг пасайишига олиб келади. Бу ҳол фанда С-19 сифатида қайд этилади. Яъни, шундай паллада ходимларда-

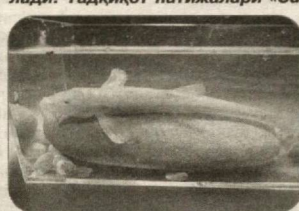

ги ишчанлик, янгича фикрлаш, ҳаммаслақлик, ижодкорлик, жамоавийлик каби хусусиятлар сусаяди. Шундай экан, раҳбарларнинг ходимларда окситоцин ажралишига сабаб бўлувчи ижобий хатти-ҳаракатлари қанча кўп бўлса, ўша ташкилот ҳам шунча тез ва барқарор ривожланади.

20 МИНГ ЁШЛИ ГОРБАЛИҚ

Олимлар илк бор Германия жанубидаги ерости карст (тоштуз, оҳақтош, гипс сингари эрувчан жинслардан тузилган ер) сувларида силлиқ мўйловли «Barbatula» турига мансуб балиқлар яшашини аниқлади. Тадқиқот натижалари «Current Biology» журналида эълон қилинди.

«Cell Press» манбасининг хабарига кўра, бу балиқлар инсон ва бошқа сутэмизувчилар кириши мураккаб бўлган горлардаги ҳавзаларда ҳаёт кечиради. Эътиборлиси, «Barbatula» балиқларининг мазкур вакиллари сайёрамизда пайдо бўлганига ҳам 20 минг йилдан ошибди. Олимларнинг фикрича, бу давр гор сув ҳавзаси қирғоқларидаги қоялардан ҳам аввал пайдо бўлган экан.

Милoddan аввалги 2,588 миллион йил олдин бошланган ва бундан 11,7 миллион йил олдин яқунланган тўртламчи даврда музликларнинг йўқолиб кетишидан сўнг, балиқлар учун мазкур гор муносиб яшаш жойига айланган бўлиши мумкин.

Тадқиқот муаллифларининг сўзларига кўра, кичик кўзи, узун мўйлови ва катта димоғи билан алоҳида ажралиб турадиган ушбу мавжудот эволюцияси ҳали ҳам давом этмоқда. 2015 йилдан бошлаб изланувчилар гуруҳи бундай балиқларнинг 5 та янги турига мансуб вакиллари топиб, тадқиқ қилишга эришди. Изланишлар вақтида топилган нобб бу тур Европанинг қадим тарихига хос, илгари номаълум бўлган муҳим биологик белгиларни ўрганишда асқотади.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ тайёрлади.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети кафедраларида мавжуд қуйидаги бўш (вакант) ўринларга танлов эълон қилади:

➤ Доцент лавозимига:

1. «Биология ўқитиш методикаси» кафедраси (1).
2. «Психология» кафедраси (0,5).
3. «Мактабгача таълим методикаси» кафедраси (1).
4. «Қасб таълими методикаси» кафедраси (0,75).
5. «Бошланғич таълим методикаси» кафедраси (0,75).
6. «Умумий педагогика» кафедраси (0,75).

➤ Катта ўқитувчи лавозимига:

1. «Математика ўқитиш методикаси» кафедраси (0,75).
2. «Умумий математика» кафедраси (0,75).
3. «Информатика ўқитиш методикаси» кафедраси (1).
4. «Биология ўқитиш методикаси» кафедраси (0,75).
5. «География ўқитиш методикаси» кафедраси (0,5).
6. «Педагогика ва умумий психология» кафедраси (0,5).
7. «Психология» кафедраси (0,75).
8. «Махсус таълим методикаси» кафедраси (0,5).
9. «Инглиз тили амалий курси» кафедраси (1).
10. «Қасб таълими методикаси» кафедраси (0,75).
11. «Меҳнат таълими ва дизайн» кафедраси (0,75).
12. «Жисмоний маданият» кафедраси (1).
13. «Умумий педагогика» кафедраси (0,5).

14. «Ижтимоий-иқтисодий фанлар» кафедраси (0,5).

15. «Тиллар ва нутқ маданияти» кафедраси (0,5).

➤ Ўқитувчи лавозимига:

1. «Математика ўқитиш методикаси» кафедраси (0,5).
2. «Информатика ўқитиш методикаси» кафедраси (0,5).
3. «Ботаника» кафедраси (0,75).
4. «География ўқитиш методикаси» кафедраси (0,5).
5. «Педагогика ва умумий психология» кафедраси (0,75).
6. «Коррекцион педагогика» кафедраси (0,75).
7. «Инглиз тили амалий курси» кафедраси (1).
8. «Қасб таълими методикаси» кафедраси (0,75).
9. «Меҳнат таълими ва дизайн» кафедраси (0,75).
10. «Ахборот технологиялари» кафедраси (1).
11. «Жисмоний маданият» кафедраси (1).
12. «Умумий педагогика» кафедраси (0,5).
13. «Ижтимоий-иқтисодий фанлар» кафедраси (0,5).
14. «Тиллар ва нутқ маданияти» кафедраси (1).

Танловда қатнашишни хоҳловчилар танлов эълон қилинган кундан бошлаб 30 кун ичида қуйидаги манзилга ариза билан мурожаат қилишлари мумкин:

Тошкент шаҳри, Яққасарой тумани, Юсуф Хос Ҳожиб кўчаси, 103-уй,
Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети кадрлар бўлими.
Мурожаат учун телефон: (0371) 255-68-70, 255-50-79.

Ёнғин хавфсизлиги – ҳаммамиз учун муҳим!

Тураржой ва корхона объектларида ёнғин ўчириш қурilmаларининг техник ҳолати ва турли фавқулдда вазиятларга шайлиги, ёнғинни ўчириш бирламчи воситалари тўғри ўрнатилгани ва фойдаланилишини тез-тез назорат қилиб турилиши. Бу вақтда мутахассис сифатида ёнғин содир бўлишининг олдини олиш юзасидан фуқароларга берадиган зарур тавсия ва кўрсатмаларимиз фойдадан холи бўлмайди.

Уланган газ ускуналари қаровсиз қолдирманг. Уйдан чиқиш олдидан барча электр асбоблари ва газ иситиш печларини ўчиринг. Газ ва электр мосламалари манбаидан ажратилганига яна бир бор ишонч ҳосил қилиш учун қайта назорат қилинг.

Болаларни ёлғиз қолдирманг, уларнинг олов билан ўйнашига йўл қўйманг. Уйда гугурт ва бошқа тез алангаланувчи мосламалари болалар қўли етадиган жойларга қўйманг. Ёш болаларга олов ёқишни ишонманг.

Биоларнинг чордоқ қисмларида қуруқ ҳашак, ўтин ва бошқа ёнувчи буюмларни сақлаш ярамайди. Газ плитаси ва печлар устида кийим-кечақларни қуритманг. Танدير ва ўчоқларга олов ёқишда бензин ёки бошқа тез аланга олувчи ёнилғилардан фойдаланманг.

Азиз ҳамюртлар! Юқорида келтирилган ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя қилсангиз, нафақат ўзингиз, балки оила аъзоларингиз, кўни-қўшнилари ҳаётини, не-не машинақатлар эвазига йиғилган мол-мулкнигизни ёнғин офатидан сақлаган бўласиз.

Н.ҲИММАТОВ,

12-ХҲХО 3-ХҲХ алоҳида пост кичик инспектори, сафдор

Саида АХУНОВА,

12-ХҲХО 2-ХҲХ алоҳида пост кичик инспектори, сафдор

Чилонзор туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими, Таълим, фан ва маданият ходимлари қасаба уюшмаси туман кенгаши ҳамда 201-умумтаълим мактаби жамоалари мактабнинг собиқ математика фани ўқитувчиси, меҳнат фахрийси

Назир ота САМИЕВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига таъзия билдиради.

Ибратли хикоялар

Супермарафон ғолиби

Австралиялик 61 ёшли фермернинг супермарафонда ғолиб бўлиши деярли ҳеч ким кутмаганди.

Яшил қиёдада ўтган ушбу мусобақанинг масофаси 875 километри ташкил этарди. Сиднейдан Мелбурнгача қўзилган оралиқни босиб ўтиш учун 5 кун керак бўларди. Пойгада дунё миқёсидаги енгил атлетикачилар қатнашар, бунинг учун махсус тайёргарлик кўришарди. Кўпчилик чопагонларнинг ёши 30 дан ошмас ва уларга йирик фирмалар ҳомийлик қиларди. Улар ана шу фирмаларнинг спорт кийимларини кийиб югуришар эди.

1983 йилги пойгада одамларни бир нарсга жиддий ажаблантирди: старт чизигида 61 ёшли Клифф Янг пайдо бўлди. Бошида ҳамма уни стартни томоша қилгани келган деб ўйлади. Чунки у спортчилардай кийинмаган, эгнида ишкийим ва оёғида килиш эди. Бироқ у махсус туйнукдан пойга қатнашчисига бериладиган рақамни олгани келганда пойгада қатнашмоқчи экани барчага маълум бўлди.

Клифф 64-рақамни олиб, бошқа атлетлар билан бир чизикга тургач, ўша атрофда репортаж тайёрлаётган журналист уни саволга тутди:

— Салом! Сиз кимсиз ва бу ерга нима мақсадда келдингиз?

— Менинг исмим Клифф Янг. Биз Мелбурн яқинидаги катта ўтлоқда қўй боқамиз.

— Сиз чиндан ҳам пойгада қатнашмоқчимисиз?

— Ҳа.

— Ҳомийингиз борми?

— Йўқ.

— Ундай бўлса, ғалаба қозона ола-майсиз.

— Нега энди? Ғолиб бўла оламан. Мен фермада ўсганман. Қўлимиз юқалигидан олдин от ҳам, машина ҳам сотиб ололмаганмиз. Машина олганимга тўрт йил бўлди, холос. Каттиқ бўрон қўзгалган пайтлари сурувни ҳайдагани чиқардим. 2000 та қўйимиз бор эди, улар 2000 акр¹ майдонда ўтларди. Баъзида тарқаб кетган қўйларни икки-уч кунлаб йиғардим. Албатта, бу осон иш эмасди, лекин барибери ҳамма қўйларни тўплардим. Пойгада бемалол қатнаша оламан, деб ўйлайман. Чунки у беш кун давом этаркан, мен қўйлар ортидан уч кунлаб югурганман. Шунга яна икки кун қўшимим керак экан.

Пойга бошланди. Профессорлар пойгачилар килиш кийган Клиффни анча ортда қолдириб кетишди. Айрим томошабинларнинг бечора қўпонга раҳми келди, баъзилар чўғиб қолмаслигини сўрашарди. Чунки у югуришни қонун-қоида бўйича бошлай олмаганди ҳам. Одамлар Клиффни телевизор орқали кузатиб борар, баъзилар уни дуо қилиб, йўлда ўлиб-пўлиб қолмаслигини сўрашарди.

Хар бир профессионал пойгани тугатиш учун 5 кун керак бўлиши, хар куни 18 соат югуриб, 6 соат ухлаш зарурлигини яхши биларди. Бечора Клифф эса буни билмасди.

Пойганинг эртаси куни одамлар Клифф ухламаганидан хабар топди. У бутун тун бўйи югуришни давом эттириб, Миттагонг шаҳарча-

сига етиб келганди. Бироқ тўхтовсиз чопганига қарамай, барча пойгачилардан орқада эди.

Хар тун у энг олдинда кетаётган етакчиларга яқинлашиб борди. Сўнгги тун эса дунё миқёсидаги атлетларни ортда қолдирди. Охири куннинг тонгида барча пойгачилардан жуда илгариларда кетди. Клифф 61 ёшида супермарафон масофасини ўлмай босиб ўта олди эмас, пойга рекордини 9 соатга қисқартириб, ғолиб бўлди ва миллий қаҳрамонга айланди.

Клифф Янг 875 километрлик масофани 5 кун 15 соат 4 дақиқада босиб ўтди.

У ҳеч бир мукофотни олмади. Соврин сифатида 10 минг австралия доллари берилганда мусобақада пул учун қатнашмаганини айтиб, пулни ўзидан кейин келган беш пойгачига икки минг доллардан бўлиб берди. Ўзига бир тийин ҳам олмади ва бу иши билан бутун Австралия халқининг муҳаббатига сазовор бўлди.

Ақсарият пойгачилар қанча масофа чопиш ва қачон ухлаш кераклигини яхши биларди. Бундан ташқари, улар 61 ёшли чол супермарафон ғолиби бўлишини хаёлларида ҳам келтирмасди. Клифф Янг эса бу нарсалардан мутлақо хабарсиз эди. У ҳатто пойгада ухлаш мумкинлигини ҳам билмасди.

¹Буюк Британия, АҚШ, Канада, Австралия каби мамлакатларда қўлланиладиган 447 квадрат метрга тенг майдон ўлчови.

Машҳур қўл жанги устасининг ёнига жуда кўрқок бир киши келиб, мардликка ўргатишини сўради. Уста унга бирров назар ташлади-да, шундай топириқ берди:

— Сени шоғирдликка оламан. Лекин ундан олдин бир шартни бажаришинг керак. Катта шаҳарга бориб, бир ой яшайсан. Йўлингда учраган ҳар қандай кишининг кўзига тик боқиб, аниқ, баланд товушда кўрқок эканингни айтасан.

Одамнинг ҳафсаласи пир бўлди, бу вазифа иложсиздай кўринди. Бир неча кун қайғули ўйлар

Кўрқоқликнинг давоси

оғушида юрди. Лекин кўрқоқлик билан яшаш жонига тегиб кетганди. Шу боис шартни бажариш учун шаҳарга йўл олди.

Дастлаб қаршида келаётган одамни кўриб, ҳайикди, тили калимага келмай қолди. Лекин уста айтган топириқни урдалаш шартлиги ёдига тушиб, ўзини енгди — бегона бир кишига кўрқоқлигини айтди. Қизиқ томони, иш борган сари осонлашарди, борган сари овози баланд ва ўқтам, ўзи дадил эди. Орадан кунлар ўтгач, кўрқувни ҳис қилмаётганини англади.

Бир ой муддат тугади. У устанинг ҳузурига борди ва деди:

— Раҳмат, устоз. Мен айтган шартингизни бажардим. Энди кўрқувни ҳис қилмаяпман... Лекин бир саволим бор: бу усул менга ёрдам беришини қардан билдингиз?

— Мен ўзимнинг феъл-атворимни узоқ йиллар кузатиб, мардлик ва кўрқоқлик шунчаки одат эканини тушундим. Ҳаёт тарзини ўзгартира олган ҳар қандай киши сен келган хулосага келади. Энди сенга мардлик одат экани аён. Маслаҳатим шу: бор куч-ғайратингни ишга солиб, уни ўзининг бир бўлагинга, ажралмас йўлдошинга айлантир.

Сурагга сарфланган вақт

Олтмиш ёшли машҳур бир рассом ресторанга кирди. Чўнтагидаги пулларини ишлатиб бўлган, лекин қорни оч эди. Ресторан раҳбарига учраб, ҳозир ёнида пули йўқлигини, портрет чизиб бериш эвазига овқатланмоқчилигини айтди. Қилишдилар.

Шоҳона тушлик қилди. Сўнг бошлиқнинг расмини чизди-да, столга ташлади. Раҳбар келиб, сурагга боқди.

— Зўр, гап йўқ! — деди у хайратланиб. — Фақат бир нарсаси кўнгил сал хижил. Бир соат овқатландингиз, лекин портретни бир дақиқада чизиб бўлдингиз...

— Бир дақиқа эмас, — деди рассом бунга жавобан, — олтмиш йилу бир дақиқа.

Қалам ибрати

Бир болакай хат ёзаётган бувисига хайрат билан қараб турарди. Қизиқиши устун келди-да, сўради:

— Бувижон, қўлингиздаги нима? Нима қилиясиз?

— Ўзаяман, болам. Қўлимдаги эса — қалам. Унинг ибратли томонлари кўп.

— Оддий нарсаси-ку! — деб ҳайрон бўлди болакай.

— Ҳозир тушунтириб бераман, — гап бошлади буви.

— **Биринчиси:** сен катта олим бўларсан, балки тенги йўқ даҳо даражасига етарсан. Ким бўлишингдан қатъи назар, қаламни бошқарган қўл сингари бизнинг ҳам бошқарувчимиз — Яратган борлигини унутма. **Иккинчиси:** баъзида қаламни тарошлаб тураман. Жони

оғрийди, лекин яхшироқ ёзадиган бўлади. Қийинчиликларга учраганда сенинг ҳам жонинг озор чекади. Лекин сабрли бўл, ана ўшанда катта ютуқларга эришасан. **Учинчиси:** қаламда ёзганларимни баъзан ўчиргич билан ўчириб, тўғрилайман. Сен ҳам хато қилсанг, тўғрилашга ҳаракат қил. **Тўртинчиси:** қаламнинг сиртидан кўра ичидаги ўзаги муҳим. Чунки ўша ўзақ ёзишга ёрдам беради. Сен ҳам биринчи ўринда ички оламниг пок тутига интил. Ниҳоят, **бешинчиси:** қалам ҳаммаша ўзидан из қолдиради. Сен ҳам яхши инсон бўл, эзгу амалларинг билан бошқаларнинг юрагига из қолдир, болам.

Бир дехқон ҳамёни йўқолганини пайқаб қолди. Бутун уйни қидириб, тополмагач, ўғирлатдим деган хулосага келди. Сўнгги пайтларда уйига келганларни бирма-бир хаёлидан ўтказди ва ўғрини "топди" — у қўшининг боласи. У айнан ҳамён йўқолиши арафасида уйига кирганди. Ундан бошқа ҳеч ким бу ишга қўл уриши мумкин эмас.

Йўқолган ҳамён

Дехқон кўчада болани кўриб қолиб, унинг хатти-ҳаракатларида шубҳали аломатларни сезди. Бола ўзини олиб қочишга уринар, кўзларини яширар, бир сўз билан айтганда, ҳар бир ҳаракати ўғриникига каби эди. Лекин дехқонда очик-ойдин исбот йўқ, шу сабабли нима қилишини билмасди. Ҳар гал учрашганида бола янада айбдорроқ кўринар, дехқоннинг эса ғазабига ортарди.

Ниҳоят тоқати тоқ бўлди. Қўшиниқига қириб, бор гапни айтишга қарор қилди. Ҳудди шу пайт хотини суюнчилаб қолди:

— Қаранг, дадаси, қароват тагидан нимани топдим, — деди ва йўқолган ҳамёнини узатди. Пуллардан бир сўм ҳам қамаймаган — ҳаммаси жойида эди.

Эртаси куни дехқон яна қўшининг боласини учратди: на ҳаракати, на қилиғи, на гап-сўзи ўғриникига ўхшар эди...

Тактика

Канадада дарахт кесиш бўйича навбатдаги жаҳон чемпионати ўтказилди. Финалга канадалик ва норвегиялик кесувчи чиқди.

Уларнинг ҳар бирига алоҳида ўрмон майдони ажратилди. Эрталаб саккиздан кечки соат тўртгача ким кўп дарахт кесса, ўша ғолиб бўлиши белгиланди. Саккизда хуштак чалинди ва икковлон шахт билан ишга киришди. Улар бир дарахтни йиқитиб, иккинчисига югурар, дарахтлар ададини иложи борида кўпайтиришга уринарди. Бир пайт канадалик кесувчи шериги томон тинчиб қолганини пайқадди, бу қулай имкониятдан фойдаланиб қолиш учун янада ғайратга минди.

Соат тўққиз бўлганда норвегиялик яна ишга тушди. Рақиблар олдингидай тинимсиз дарахт кесар, гурсиллаб йиқилган оғочларнинг овози кетма-кет эшитилиб турарди. Соат ўн та кам ўнда норвегиялик яна ишини тўхтатди. Канадалик эса рақибининг суствашигидан бу сафар ҳам фойдаланиб қолиш учун ишлашда давом этди.

Роппа-роса ўнда норвегиялик қайта иш бош-

лади. Ўн та кам ўн биргача тўхтов нималигини билмади. Канадаликнинг юраги борган сари ҳаққириб кетар, яқинлашиб келаётган ғалаба қувончи бутун вужудини қамраб олганди. Беллашув кун бўйи шу тартибда давом этди. Норвегиялик ҳар соатда ўн дақиқа тўхтар, канадалик эса ишларди.

Ниҳоят мусобақа тугаганини билдирувчи хуштак чалинди. Канадалик кесувчи ғолиб бўлганга юз фоиз ишонар, ўзида йўқ шод эди. Бироқ ҳисоб-китоблар унинг ютқазганини кўрсатди. Натижадан хайратга тушган канадалик:

— Қанақа қилиб бундай бўлди? — деди норвегияликка. — Ахир ҳар соатда ўн дақиқага ишни тўхтатдинг. Эшитиб-билиб турдим. Мендан кўпроқ дарахт кесишга қандай улғурдинг? Тасаввурга сиғмайди, бўлиши мумкин эмас!

— Аслида ҳаммаси жуда оддий, — деди норвегиялик. — Тўғри, мен ҳар соатда ўн дақиқа хордиқ чиқардим. Сен дарахт кесиш билан банд бўлган мана шу ўн дақиқада мен ҳар сафар болтамни ўткирлаб олдим.

Интернет материаллари асосида Ориф ТОЛИБ тайёрлади.

2017-yil 8-aprel, № 28 (8989)

Саралаш баҳслари

финал босқичи иштирокчиларини аниқлаб беради

Авал хабар берганимиздек, айни кунларда юртимизда ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчилари ўртасида ўтказиладиган «Баркамол авлод — 2017» спорт ўйинларининг якуний саралаш мусобақалари ўтказилмоқда. Бугунга қадар футбол, гандбол, баскетбол ва бокс бўйича квалификация раундлари ниҳоясига етди.

Хусусан, Термиз шаҳри мезбонлик қилган бокс бўйича саралаш мусобақасида жорий йилда Жиззах вилоятида бўлиб ўтадиган мусобақанинг финал босқичи учун ажратилган йўлланмалар ўз эгасини топди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан келган 112 нафар ҳаваскор боксчи 49 килограммдан 81 килограммгача бўлган, жами 8 вазн тоифасида ўзаро куч синашди.

Мурасасиз қарама-қаршиликларга бой тарзда ўтган муштлашувлар якунида Жиззах шаҳрига бориш имконини кўлга киритган 32 боксчи номи аниқланди. Жумладан, саралаш жангларида мезбонлардан С.Холмуродов (-49), Д.Чўлпонов (-60), Ш.Сиддиқов (-64) ва Д.Жомуродов (-69) қатнашадиган бўлди. Бу борада энг кўп — 5 та йўлланма олган боксчилар Бухоро вилояти жамоаси вакиллари экани эътиборлидир: Ф.Жабборзода (-49), Б.Баротов (-52), Х.Ўтегенов (-56), С.Жафаров (-60) ва А.Фармонов (-75). Шунингдек, Тошкент вилоятидан 4 нафар — З.Жуманазаров (-56), Ж.Раҳмонов (-64), Т.Саъдуллаев (-69) ва Т.Эргашев (-81) финал босқичида иштирок этади.

Андижон вилоятидан 3 нафар — М.Турсунов (-52), И.Юнусов (-60) ва А.Шодибоев (-64), Сурхондарёдан

3 нафар — С.Боймуродов (-49), М.Фахруров (-69) ва Ш.Маузеров (-81), Самарқанддан 3 нафар — О.Дўстматов (-56), С.Амриев (-75) ва О.Тошнӣёзов (-81), Тошкент шаҳридан 3 нафар А.Халоков (-52), А.Абдуҷабборов (-75) ва Т.Мержанов (-81) «Баркамол авлод — 2017» спорт ўйинларининг республика босқичида иштирок этиш имкониятини кўлга киритди.

Қолаверса, Сирдарё вилоятидан 2 нафар — Р.Зиятов (-52) ва У.Шерикбоев (-56), Фарғона вилоятидан ҳам 2 нафар — Б.Мирзараҳимов (64) ва М.Абдурасуловга (-69) финал босқичи йўлланмаси берилди. Қашқадарё (М.Муртазоев, -49), Хоразм (Р.Атаназаров, -75) ва Навоий вилоятларининг (У.Ачилов, -60) бир нафар вакили саралаш мусобақаларидан муваффақиятли ўтди.

— Мусобақа жуда юқори савияда ташкил этилганига гувоҳ бўлдик, — деди навоийлик ёш боксчи У.Очилов. — Рингда ўз кучимиз ва иқтидоримизни тўла намойн этишимиз учун етарли шaroит яратилди. Замонавий спорт мажмуасидаги муҳит ажойиб эди. Мени энг қувонтирган ҳолат, албатта финал босқичига чиққанам бўлди. Энди машғулотларни кучайтириб, фақат олтин медаль учун курашаман.

Афсуски, Наманган вилояти ҳамда Қорақалпоғистон Республикасидан бирор на-

фар ҳам чарм қўлқоп соҳиб-би Жиззах шаҳрига боролмайдиган бўлди. Бу эса мазкур ҳудудларда бокс билан шуғулланиш, мураббий ва спортчиларнинг фаоллиги спорт бoғлиқ суcташ-ликлар борлигини англатади.

Баскетбол бўйича саралаш мусобақалари Самарқанд шаҳрида ўтказилди. Унда ҳам юртимизнинг 14 ҳудудидан ўсмирлар ва қизлар терма жамоалари финал босқичи йўлланмаси учун майдонга чиқди.

Яқунда қизлар ўртасидаги баҳсларда Қорақалпоғистон Республикаси, Жиззах, Наманган ва Тошкент шаҳри терма жамоаси аъзолари муваффақиятга эришди.

Ўсмирлар ўртасидаги мусобақада ҳам Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Тошкент шаҳри йигитлари рақибларига бўш келмади. Шунингдек, Самарқанд ва Хоразм вилояти ёшлари ҳам Жиззахда бўлиб ўтадиган баҳсларда иштирок этади.

Қарши шаҳрида бўлиб ўтган «миллионлар ўйини» бўйича саралаш матчи-лари якунига кўра, финал баҳсларида қашқадарёлик футболчилар ҳамда Фарғона, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳри жамоалари қатнашадиган бўлди. Саралаш мусобақаларида ажойиб натижалар қайд этган Тошкент вилояти жамоасига яқунда бироз омад етишмади.

Бугун Наманган шаҳрида саралаш мусобақаларининг энг охиригиси — волейбол ўйинлари бўлиб ўтади.

Зоҳиджон ХОЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Пойтахтимизда давом этаётган шахмат бўйича 8 ёшдан 18 ёшгача болалар ва ўсмирлар ўртасидаги Осиё чемпионати қизгин паллага кирди.

Эътиборлиси шундаки, мусобақа бошланиши олди-дан кўпчилик мутахассислар ғолиблик учун курашда Ўзбекистон терма жамоасига, асосан, Ҳиндистон, Эрон ва Қозоғистондан келган ёш шахматчилар қаршилиқ кўрсатади, деган фикрда эдилар.

Чиндан ҳам, бугун ўтказиладиган охириги тур ол-дидан А.Р. Илампарти (8

Камалидинова (12 ёшгача қизлар, Қозоғистон), Ар-жун Эригаиси (14 ёшгача ўғил болалар, Ҳиндистон), Нодирбек Абдусатторов (14 ёшгача ўғил болалар, Ўзбекистон), Д.Жишита (14 ёшгача қизлар, Ҳинди-стон), Нодирбек Ёқуббоев ва Шамсиддин Воҳидов (16 ёшгача ўсмирлар, Ўзбекистон), Ассел Серик-бай (16 ёшгача қизлар,

Бугун финал, эртага яна финал

Қозоғистон), Араш Таҳбаз (18 ёшгача ўсмирлар, Эрон), Гулрухбегим Тоҳир-жонова (18 ёшгача қизлар, Ўзбекистон), Мубина Али-насаб (18 ёшгача қизлар, Эрон) чемпионлик учун асосий даъвогарлар бўлиб туришибди.

Ўзбекистонликлардан, шунингдек, Алихон Авазонов, Ҳумоюн Бекмуродов, Одина Олимова, Умархон Фахриддинхўжаев, Султон Турсунов, Ақобирхон Саидалиев, Абдумалик Абдусалимов, Саидакбар Саидалиев, Холида Намозова ва Баҳора Абдусатторов ва совринли ўринни эгаллаш имкониятини сақлаб турибди.

Шундай қилиб, бугун стандарт шахмат бўйича қитъа чемпионлари ва совриндорлари номини билиб олсак, эртага блиц мусобақаси билан навбатдаги Осиё чемпионати ниҳоясига етади.

Хусан НИШОНОВ

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

Бангкок шаҳри(Таиланд)да бокс бўйича ўтказилаётган «Кирол кубоги — 2017» халқаро турнирида юрдошларимиз муваффақиятли қатнашиб, ҳозирга қадар 4 нафар спортчимиз финал йўлланмасини кўлга киритди: Ҳасанбой Дўстматов (-49), Элнур Абдураимов (64), Шаҳрам Ғиёсов (69) ва Исроил Мадримов (75).

Жасурбек Латипов (-52), Шаҳобиддин Зоиров (56), Муроджон Аҳмадалиев (60) мазкур босқичда имкониятни бой бериб, бронза медаль билан чекланди.

Тбилиси шаҳри(Грузия)да дзюдо бўйича кечган Гран-при туркумидаги турнирда ўзбекистонлик полвонлар биттадан олтин ва бронза медалга эга бўлди. Хусусан, -73 кг вазн тоифасида гиламга чиққан Ғиёсжон Бобоев финалда шведиялик Томми Макиасни енгиб, олтин медални кўлга киритган бўлса, 90 кг вазнли спортчилар беллашувида Шаҳзодбек Собиров бронза медал билан кифояланди.

Футбол бўйича Ўзбекистон миллий терма жамоаси ФИФАнинг жорий йил 6 апрель ҳолатига кўра тузган терма жамоаларнинг янги рейтингига 3 поғона юқорилаб, 586 очко эвазига 60-ўринга жойлашди. Эътиборлиси, юрдошларимиз ўшбу рейтингда бир поғона пастлаган Россия терма жамоасини қувиб ўтди.

Аммо Осиё қитъасида футболчиларимиз Эрон (28-ўрин), Жанубий Корея (43), Япония (44), Австралия (50) ва Саудия Арабистони (52) терма жамоасидан кейинги — 6-ўринда турибди.

Рейтингни Бразилия бошқармоқда.

Андижонда қиличбозлик мусобақаси

Андижон шаҳридаги қиличбозлик мажмуасида республика чемпионати ўтказилди. Эътиборлиси, мазкур турнир Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий Дилшод Ҳамзаев хотирасига бағишланди.

Мураббийнинг оила аъзолари, яқин дўстлари, шогирдлари ҳамда фахрий спортчилар ҳам бўлган тадбир аввалида Ўзбекистон жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси раиси ўринбосари Ф.Турдиев, вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари А.Эгамбердиев ва бошқалар юртимиз ёшлари учун яратилган замонавий шaroитлар халқро микёсдаги галабалар қўлга киритилишида муҳим омил бўлаётганини таъкидлади.

Шунингдек, олимпиада ғолиби, боксчи Муҳаммадқодир Абдуллаев, Рио-де-Жанейрода ўтказилган XV паралимпия ўйинлари ғолиби, сузувчи Фирдавс Мусабеков ва бошқа спортчилар мураббий Д.Ҳамзаевнинг миллий спортимиз ривожига қўшган хиссаси ҳақида тўхталиб ўтилди.

Шундан сўнг қизгин мусобақаларга старт берилди. Иштирокчилар 24 медаллар жамланмаси учун баҳсга киришди.

— Лондонда ўтказилган ёзги олимпиада иштирокчиси Руслан Кудоев, Осиё чемпионлари Жаҳоҳир Нурматов, Абдулбосиқ Насриддинов, Санжар Собиров ва бошқа спортчиларимиз шуғулланаётган ўшбу мажмуада ҳар қандай мусобақани юқори савияда ўтказиш учун барча шaroит мавжуд, — деди бую ҳакам Шерали Носиров. — Бугунги мусобақа 2020 йилда Японияда ўтказиладиган навбатдаги Олимпиада ва Паралимпия ўйинларига қиличбозлик бўйича муносиб номзодларни саралаш вазифасини ҳам ўтади. Дастлабки жанглarda шамшир ва рапирада Андижон, Тошкент шаҳри ва Навоий жамоалари, қиличда эса қорақалпоғистонликлар устун келди. Мусобақа ғолибларига диплом ва эсдалик совғалари берилди.

Орифжон СИДДИКОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Энг қимматбаҳо хазина

Ўқувчилар ўртасида китоб-хонлиқни тарғиб этиш, улар қалбида ватанпарварлик, эззулик, инсонпарварлик каби фазилятларни уйғотиш ва ахборот олиш маданиятини шакллантириш мақсадида Сергели туманидаги 6-ИДУМда “Фарзандимга китоб совға қиламан” жамоатчилик акцияси ўтказилди.

Тумандаги таълим муассасаларининг минглаб ўқувчилари иштирок этган тадбирга қилган ота-оналар кўлида куйидаги таклифнома кўрдик:

Таклифнома

Келажакимиз бўлиши фарзандларимизнинг маънавий соғлом бўлишини таъминлаш мақсадида “Фарзандимга китоб совға қиламан” лойиҳаси амалга оширилмоқда. Шу муносабат билан 6-ИДУМда соат 10 дан 16 гача давом этадиган лойиҳада фаол иштирок этиб, фарзандингиз ва яқинларингизга бадий адабиётлар совға қилишингизни тавсия этамиз... Ўйлаймизки, ушбу хайрли лойиҳада фаол иштирок этиб, жисгарбандингизнинг дунёдаги энг қимматбаҳо хазина — китоб билан дўстлашишига ҳиссангизни қўшасиз!

Бадий асарлар асосида сахна кўринишлари намоиш этган ўқувчиларнинг иқтидори, зеҳну заковатини кўрган ота-оналар китобнинг инсон камолотидаги ўрни бекиёлигини эътироф этишди.

— Акцияда иштирок этган ота-оналар болалар адабиёти дурдоналари билан танишиш баробарида жами уч мингга яқин китобларни харид қилиб, фарзандларига совға қилди, — дейди Сергели туман ХТМФМТЭБ мутахассиси Мунира Муродова. — Ўқувчилар ҳамда ота-оналарнинг сермазмун китобларни танлаши учун таълим муассасалари кутубхона ходимлари маслаҳатларини аямади.

Китоб расталарига ёпирилиб, гоҳ у, гоҳ бу адабиётни кўраётган ўқувчиларни кўзатиб, кийим танлашдан кўра китоб танлаш анча мароқли ва завқли, деган хулосамни

яна бир бор қатъийлаштириб олдим.

— Ўғлим ҳам, қизим ҳам болалигидан китобга ошно бўлиб улғаймоқда. Хонадонимизда мўъжазгина кутубхона ташкил қилганмиз, — дейди 6-ИДУМ ўқувчилари Севинч ва Жавоҳир Абдуназаровларнинг онаси

Наргиза Улуғмуродова. — Китоб расталари олдида бир қадам ҳам жилгиси келмаётган фарзандларимга Ғафур Ғуломнинг “Шум бола” ҳамда жаҳон адабиётидан — Жонатан Свифтнинг “Гулливернинг саёҳатлари” асарини совға қилдим. Улар кутубхонаси яна икки асар билан бойиганидан хурсанд.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Суратларни
Б.РИЗОКУЛОВ
олган.

Нафис спорт тури қизлар ўртасида оммалашмоқда

Урганч шаҳрининг Ёшлик массивида жойлашган замонавий спорт мажмуаси бадий гимнастикага ихтисослашган бўлиб, 270 га яқин қиз нафис спорт тури бўйича маҳорат сирларини эгалламоқда.

— Жисмоний тарбия, музика ва хореографияни ўзида уйғунлаштирган бадий гимнастика қизлар орасида оммалашиб бормоқда, — дейди мураббия Гулёр Қодирова. — Ҳозирда машғулотларимизга 5 ёшдан 15 ёшгача бўлган қизлар жалб қилинган. Айни пайтда шогирдларимиз жорий йил июнь ойида Тошкент шаҳрида ўтказиладиган республика мусобақасига қизгин тайёргарлик кўрмоқда.

Шоназар ҚОРИЕВ (ЎЗА) олган сурат.

Ma'rifat

ТА'СИС
ETUVCHILAR:

О'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Бosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. G-415. Tiraj 52143.

Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6436

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat ruxsati
bilan amalga oshirilishi
shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqrit
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:

Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navhatchi muharrir:
Dilmurod DO'STBEKOV.
Navhatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'zA yakuni — 22.35 Topshirildi — 00.20

1 2 4 5 6